

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXXI. (25)
No. (števil.) 47

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
23. novembra 1972

Hitlerja kličejo na pomoč

Po usodnem plebiscitu leta 1920 se je za Slovence na Koroškem začela nova trnjeva pot. V Jugoslavijo je bilo prisiljenih bežati nad 30 slovenskih duhovnikov, nad 50 slovenskih učiteljev in mnogo drugih izobražencev. To je bila nepopravljiva škoda za slovenski življenjski na Koroškem. Avstrijci pa so začeli germanizacijo koroških Slovencev z vsemi mogočimi sredstvi. Šlo je tako daleč, da so Nemci pokupili okrog 250 slovenskih posestev in naselili nanje nemške protestantske družine iz Vzhodne Prusije.

Še hušje trpljenje je zadelo koroške Slovence v letih 1938 do 1945, ob nacistični zasedbi Avstrije. Nacisti so bili tako kruti, da so hoteli v najkrajšem času slovenstvo docela zatreti. V šoli in v javnosti je veljalo načelo: Korošec govori nemško! Leta 1940 so nacisti razpustili največji branik Slovencev: Mohorjevo družbo v Celovcu. Premožnje so zaplenili in ogromno slovenskih knjig uničili.

Ko pa je 6. aprila 1941 Nemčija napadla Jugoslavijo, so na Koroškem takoj začeli z izgoni in preseljevanji. Že 14. in 15. aprila so izgnali iz dežele prvih 200 slovenskih družin. Do konca leta so izselili nad 400 družin s 3227 člani. Za odhod so se morali pripraviti v pol ure. V Nemčiji so družinske člane ločili: starejše moške v tovarne, mlajše v vojsko, dekleta v službe, matere z otroki kot delavke na polje.

Četudi so nacisti množično izseljevanje začasno ustavili zaradi zastoja na ruski fronti, so leta 1943 še vztrajali na peklenskem načrtu, da izselijo vse Slovence iz Koroške v Novo Koroško, ki naj bi nastala južno od Harkova in zapadno od Rostova v Ukrajini. Pa ne samo Slovence iz Koroške! V njihov načrt je bila vključena tudi Gorenjska. Dr. Veiter, avstrijski strokovnjak za narodne manjšine in zagovornik pravic koroških Slovencev, je prišel do dokazilnega gradiva, iz katerega je razvidno, da je bila v Hitlerjevih načrtih predvidena izselitev 100.000 Slovencev iz vse južne Koroške, vključno Gorenjske. Vse tehnične priprave so bile v teku, le porazi na frontah so to množično preselitev preprečili, da si so preseljevanje v manjšem obsegu nadaljevali.

Vzporedno z izseljevanjem so Hitlerjanci na Koroškem polnili ječe s Slovenci in jih odvažali v koncentracijska taborišča. Doslej je dokazano, da so bili 204 koroški Slovenci v zaporih obošani ali sežgani v krematorijih koncentracijskih taborišč.

Nasilje je rodilo odpor. Veliko fantov in deklet je zbežalo v gozdove in se odločilo za oborožen odpor. Med njimi so bili taki, ki so se hoteli rešiti pred izselitvijo, ali izogniti vojaški službi v nemški vojski. Pridružili so se jim tudi vojaki, ki so prišli na dopust in se niso hoteli vrniti na fronto, da bi se borili za Hitlerjev novi red v Evropi.

Pri tem je šlo izključno za narodni odpor, ne pa za kako ideologijo. Na žalost se vodstva tega odpora polastili komunisti iz Slovenije, ki so zasledovali druge cilje in jim slovenske narodne manjšine na Koroškem ni bilo mar. Odgovorni so za mnogo nepotrebnih žrtev zaradi strahotnih nemških represalij. Najmanj 800 koroških Slovencev je zgubilo življenje od tistih, ki so se umaknili v gozdove. Na obletnico prve izselitve pa je bilo v znanem tridnevem celovškem procesu 12 moških in žensk obsojenih na smrt in so bili aprila 1943 obglavljeni na Dunaju.

Vsi ti bežni pogledi na trpljenje koroških Slovencev nam prihajajo v spomin, ko smo brali, da je v zvezi z zadnjimi dogodki na Koroškem fanatični sovražnik Slovencev videl rešitev vprašanja narodne manjšine na Koroškem v tem, da se povrnejo Hitlerjeve metode. Vzkljknil je: „Majhnega Hitlerja spet rabimo, čisto majhnega, pa bosta zavladala mir in tišina...“

Hitlerjev mir in tišina naj torej zavladata. Človek se zgrozi ob misli, da

PROTEST EVROPSKIH NARODNOSTI

POSLANICA FUENS

Centralni odbor Federalistične unije narodnostnih skupnosti (FUENS) je na svoji seji 3. novembra 1972 z grozo vzel na znanje, da je delu koroškega večinskega naroda, ki popolnoma ignorira v državni pogodbi 1955 mednarodno zajamčene narodnostne pravice dvojezičnih napisov, ki so jih postavili kot delno izpolnitev državne pogodbe, le-to dalo povod, da odvzamejo slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine.

FUENS izrecno podpira pravične zahteve slovenske narodne skupnosti na Koroškem, zlasti pa je centralni odbor mnenja, da bo od avstrijske vlade ustanovljena posebna komisija, sestojeca iz zastopnikov slovenske narodnostne skupnosti, političnih strank in zastopnikov oblasti, bistveno pripomogla k pravični rešitvi manjšinskega problema.

Slovenska narodna skupnost je sklenila, da bi problem internacionalizirala. FUENS upa, da bi bilo možno najti rešitev na avstrijski ravni. Če to, na žalost, ne bi bilo mogoče, FUENS sodi, da bi se potem morali mednarodni organi lotiti tega problema z največjo odgovornostjo, ter da bi ga v sodelovanju z nacionalnimi organi pravično rešili.

Centralni odbor FUENS podpira slovensko narodnostno skupnost v njenem boju za etnični obstoj ter ji nudi vso pomoč, ki ji je dana na temelju njenih dolgoletnih izkušenj pri reševanju problematike narodnih manjšin v Evropi.

Sen. Dr. Friedl VOLGGER
predsednik

Povl SKADEGARD
gen. tajnik

Ob protislovenskih izpadih na Koroškem

Na Koroškem zopet strašijo

V zadnjih dneh zopet strašijo po južnem Koroškem hujskači in provokaterji, ki pobirajo podpise za sprejetje zakona o ugotavljanju slovenske manjšine. To početje uradno podpirata svobodnjaška stranka in „Heimdienst“, prikrito pa mnogi funkcionarji in odborniki ter poslanci OeVP, pa tudi pamaezni odborniki socialistov.

Zgleda, da se le bojijo, da podpisov ne bo dovolj (vsaj ne v tej meri, kot si gospodje želijo), zato so dobri tudi drugi „argumenti“. V pliberškem okraju na primer so si izmislili kar tri: pri zavednih slovenskih družinah, kjer si mislijo, da bodo igro kar hitro sprejeli, pobirajo podpise za „dvojezične krajevne napise“ (npr. v Strpni vasi — in to v lepi slovenščini), spet pri drugih si izmislilo bajko, da podpisno akcijo „podpira tudi Črčej“ (slovenski podžupan v Pliberku Mirko Kumer), pri tistih, kjer tudi ta zadnji argument ne bi privedel do zaželjenega uspeha, pa je še „ugotovitev“ najbolj primerna, da se morajo ljudje odločiti med pripadnostjo k Avstriji ali Jugoslaviji. Pa tudi v drugih dvojezičnih krajih južne Koroške poskušajo ljudje, ki so znani že kot komisarji pri ljudskem štetju 1961, prisiliti naše slovensko prebivalstvo, naj podpira akcije, ki bi v dokončni fazi privedle do iztrebljenja manjšine. V Brnci, kjer so izselili številne koroške Slovence, odkrito govorijo, da drugič izselitve ne bo več: šlo bo na krajši način.

Koroški župani pri Kreiskem

V četrtek, 2. novembra, je zvezni kancler dr. Bruno Kreisky sprejel na Dunaju koroške župane s 35 občin. Na

je tak vzklik danes sploh mogoč. Kako si je Hitler, strasten sovražnik Slovencev in Slovanov, zamislil ta „mir in tišino“, nam prikazuje Rauschnigg, gdanski predsednik nacistov v svoji knjigi „Hitler mi je rekel“. Ko je Hitler nakazoval Rauschniggu načrt novega nemškega Reicha, v katerem bi 250 milijonov Nemcev vladalo svet, je Hitler nadaljeval: „Tak načrt pa terja metodično spremembo prebivalstva... Največja nevarnost nemški rasi je plodnost slovenskih žena... Treba je tem narodom zmanjšati plodnost in odvzeti jim posestva... Posestnik mora biti samo Nemec. Pokrajina bo postala spet pleme sužnjev, dninarjev in industrijskih delavcev... Besede „omejitev ljudstva“ pa si je predstavljaj Hitler: „uničiti tudi cele naroda, več ali manj, kdo mi odreka pravico, da pogazim milijone ljudi nižjih ras kot gosenice, katerih sicer ne bom iztrebil, toda katerih rasti bom sistematično omejeval... Eliminirali bomo slovanske narode... Naša doba nam daje dovolj tehničnih sredstev, da jih preselimo. Tako bomo pre-

se tanku so mu sporočili svoje vtise in mnenja ob aferi s slovenskimi napisi. Na žalost je treba zapisati, da so bili najbolj strupeni župani Avstrijske ljudske stranke. Tako je npr. Vitus Jesse zahteval, da naj se dajo dvojezični napisi le tam, kjer to želi vsaj 51 odstotkov prebivalstva.

Na sestanku je bil zaradi boleznih župana pričujoč tudi podžupan Stanko Vauti iz občine Bistrice pri Pliberku. Ta je odločno branil slovensko stališče. Predlagal je tudi kanclerju sledeče štiri točke, ki bi bistveno pripomogle k pomiritvi na Koroškem:

1. Velikodušna razlaga člena 7, kajti nima samo večina pravice do upoštevanja, temveč tudi manjšina.

2. Zahteve in programske točke organizacij, katerih cilj je ponemčenje slovenske narodne skupnosti, ne morejo biti baza za razgovore, zato take erezancije tudi ne morejo sodelovati pri razpravi. Omenil je predlog obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev, naj vlada ustanovi stalni odbor, sestavljen iz predstavnikov koroške deželne vlade in strank.

3. Zvezna vlada naj gospodarsko podpre slovensko narodno skupnost in

4. Zvezna vlada naj varuje ugled Avstrije v inozemstvu; to pa se ji bo posrečilo samo, če bo brez usmiljenja zasledovala nočni teror.

Protestna zborovanja

Protestna zborovanja zaradi znanih dogodkov na Koroškem, kjer so šovinistični krogi mazali slovenske napise, so bila v vseh krajih Slovenije. Zborovanja je sicer organiziral vladajoči režim, vendar so ljudje res množično sodelovali, ker je pač obstoj slovenskega naroda na Koroškem resno ogrožen. S teh zborovanj so udeleženci v pismih selili Čeha in druge SLOVANSKE RODOVE... V SIBIRIJO ali na Volinje... smo barbari: Smo kruti, in to daje rešpekt... Krutost in bestialnost... Drugi morajo pred nami trepetati... In zakaj neki naj bi ravnal drugače s svojimi nasprotniki? Sejal bom vojsko... teror z vsemi sredstvi uničevanja...“

Tako je zapisal Rauschnigg Hitlerjeve besede še pred napadom na Poljske. Razvoj dogodkov je dokazal, da je Hitler izvajal svoj načrt.

Klic po „vsaj malem Hitlerju“ in nič drugega, kot klic po eliminiranju slovenske narodne manjšine na Koroškem.

Vse svetne in cerkvene oblasti, ki so odgovorne za usodo Slovencev na Koroškem, so dolžne, da v kali zatro poskuse novega barbarstva. Dolžne so pa tudi, da z dejanji dokazujejo Slovincem na Koroškem, da njihove besede o svobodi, pravičnosti, miru in krščanski demokraciji niso le prazne in patetične besede. Če tega ne bodo storile, so s krive rodomoraj. M. S.

NEKAJ ZNAČILNIH DOGODKOV V JUGOSLAVIJI

Titovo pismo članom ZKJ

V zadnjem mesecu se je časopisje v Jugoslaviji najbolj razpisalo o pismu, ki je bilo poslano vsem organizacijam in članom Zveze komunistov Jugoslavije. Podpisala sta ga predsednik ZKJ Jugoslavije Tito in za izvršni biro predsedstva ZKJ sekretar Stane Dolanc. Ljubljansko Delo je objavilo to pismo 19. oktobra, pozneje ga je objavila slovenska izdaja „Komunist“. V vseh govorih in člankih se po objavi tega pisma reakcionarni komunisti sklicujejo nanj in ga hočejo proglasiti kot neko Magno carto za bodoči razvoj Jugoslavije. V bistvu pa pismo ne pove nič novega. Ponavlja stvari, ki so bile že govorjene in pisane, to je o „medsednosti in neučinkovitosti pri izvrševanju sprejetih sklepov ZKJ“, zahteva po „idejno politični enotnosti“ in „akcijski sposobnosti ZKJ“, o „stabilizaciji gospodarstva“ i.t.d. Po klicu k enotnosti in aktivnosti komunistov ugotavlja pismo: „Sedanja etapa revolucije je odločilna za razvojne smeri in usodo socializma v Jugoslaviji. Bistvo je v tem: ali bo delavski razred zagospodaril s celotno družbeno reprodukcijo in zagotovil odločilno vlogo pri političnem in družbenem odločanju, ali pa se bodo okrepili tisti odnosi in sile, ki nasprotujejo interesom delavskega razreda, socializma in samoupravljanja. V tem prelomnem trenutku ima Zveza komunistov povečano odgovornost za smeri družbenega razvoja, za funkcioniranje in razvoj sistema socialističnega samoupravljanja, za krepitev revolucionarnega značaja oblasti delavskega razreda, za socialistično vsebino vseh družbenih odločitev.“

Stane Potočar načelnik generalštaba

15. oktobra je umrl zadet od srčne kapi načelnik generalštaba jugoslovanske vojske Viktor Bubanj. Bil je Hrvat po rodu doma iz Gorskega Kotorja. Pokopan je bil z vsemi slovesnostmi v Beogradu. Za novega načelnika generalštaba jugoslovanske vojske je bil 24. oktobra imenovan general-polkovnik Stane Potočar, ki je bil doslej komandant ljubljanskega armadnega območja. Rojen je bil leta 1919 v Mirni peči pri Novem mestu.

Zakaj je bil „Glas Koncila“ zaplenjen?

Poročali smo že, da je sodišče v Zagrebu v ponedeljek 23. oktobra zaplenilo 21. številko lista „Glas Koncila“. Kazenski senat okrožnega sodišča v Zagrebu je za vselej prepovedal širjenje te številke, v kateri so bili objavljeni članki pod naslednjimi naslovi: „Sedemnajst stoletij svetega kljubovanja“, „Slovesen sprejem pri nadškofu ob 20-letnici Glasa Koncila“ in „Katoliških časopisov pred vojno ni bilo“.

Po oceni sodišča pozivajo deli inkriminiranih člankov občane-vernike na neposlušnost ustave in zakonov SFRJ in SRH, glorificirajo Alojzija Stepinca, in telegramih slovenski vladi zahtevati odločen nastop tako ljubljanske kakor tudi zvezne vlade.

Ljubljancani so se 24. oktobra zbrali na Trgu revolucije (Kongresni trg), kjer je 60.000 glava množica protestirala proti nasilju nad koroškimi Slovenci. Zborovanja so prirejale tudi razne ustanove, med temi tudi ves profesorski zbor ljubljanske univerze.

Poslanci slovenskega parlamenta so pa poslali vprašanja slovenski vladi, kakšne korake je podvzela zaradi koroških dogodkov ona sama in zvezna vlada. Vmes so vpletli tudi vprašanje, če misli slovenska vlada preko zvezne zahtevati od Avstrije preprečitev delovanja ustaških organizacij in slovenske belogardistične emigracije. Na skupni seji je vlada poročala o teh korakih in nato so sprejeli daljšo resolucijo o položaju koroških Slovencev s pozivom, naj Avstrija v celoti uresniči vse svoje meddržavne obveznosti do slovenske manjšine.

(Nadaljevanje na 2. str.)

ki je bil politični sodelavec okupatorja in fašističnega režima ustaške NDH; navajajo laži in trditve o tem, da v Jugoslaviji ni svobode tiska.

Predsednik sodnega senata je v obraziložiti sklepa navedel, da „Glas Koncila“, ki ga izdaja nadškofijski svet v Zagrebu, navaja in prenaša lažne, izkrivljene in alarmantne vesti in trditve, ki lahko izzovejo vznemirjenost pri občanah in ogrozijo javni red in mir.

Kazenski senat je tudi sklenil, da morajo uničiti tiskarski stavek in vso naklado 21. številke „Glasa Koncila“.

Seja predsedstva ZKJ na Brionih

Na Brionih se je 30. okt. začela 36. seja predsedstva ZK, katero je vodil Tito. Ob strani pa sta mu sedela Stane Dolanc in Kardelj. V glavnem je bilo v govorih pogrevanje starih krilatice o „mobiliziranju vseh sil“, o „uresničevanju nalog“, o „potrebni enotnosti“. Iz uvodnega govora Tita pa je bilo mogoče sklepati, da je trenutno največji problem v Srbiji odnosno v centralnem komiteju zveze komunistov Srbije. Tam ne gre vse gladko, to je po načrtih Tita in njegovih reakcionarnih sodelavcev. Tito je namreč dejal: „Razumljivo je, da ni treba misliti, da bomo vse opravili že s tem, da bo nekaj tovarišev odšlo, na njihove položaje pa bodo prišli drugi. Zdaj moramo zbrati in mobilizirati vse sile. To je potrebno v vseh republikah, zlasti v Srbiji, tako da znotraj ZK ne bi bilo primerov grupštva in poskusov frakcijskega boja. Potrebna nam je enotnost na podlaci pisma, enotnost pri uresničevanju nalog. Kajti to bo velika in močna spodbuda tudi za vse druge republike — če bo tako velika organizacija, kot je ZK Srbije, pokazala, da trdno stoji na pozicijah in liniji ZKJ, IX. kongresa, druge konference in pisma, ki smo ga zdaj razposlali.“

Da je Titova zaskrbljenost za razmere v Srbski partiji utemeljena, zaha iz govora Nikole Petronića, sekretarja CK ZK Srbije, ki je v svojem govoru na seji na Brionih dejal med drugim: „Centralni komite Srbije je vzporedno z reševanjem kadrovskih vprašanj določal neposredne akcije v izvažanju nalog iz pisma in govora tovariša Tita v organizacijah in vodstvih in naložil sekretariatu, da opravlja delo, kar je sekretariat centralnega komiteja tudi storil. Dosegli smo znaten korak pri ohranitvi enotnosti CK (podčrtalo ur.). S sprejetjem in tretmanom odstopov ter z izvolitvijo novih ljudi na vodilne funkcije v centralnem komiteju (ZK Srbije) so ustvarjene možnosti da bo centralni komite čimprej usposobljen za akcijo v skladu s pismom in govorom Tita. S tem pa je tudi odstranjena nejasnost glede pripravljenosti centralnega komiteja, da dosledno določi svoje odgovornosti in prevzame delo, ki mu pripada“. Tako je dejal Petronić.

Na seji se je oglasil tudi Ponit, ki je slavil zmago slovlavje nad Kavčičem. Isti dan, 30. oktobra, je namreč odstopil predsednik slovenske vlade Stane Kavčič. Ponit je zato govoril o „zlomu onortunistične politike v Sloveniji“ in je dejal med drugim:

„Pismo tovariša Tita in biroja je bila za nas velika podpora, da naposled razrešimo dvojnost v političnem vrhu v Sloveniji, namreč da naredimo konec diferenciaciji, ki je začela leta 1969. Mislim, da danes lahko ugotovimo, da je to sad velikega truda, aktivnosti večjega dela Centralnega komiteja, vsega sekretariata, medobčinskih in občinskih partijskih vodstev ter velike večine članov Zveze komunistov Slovenije.“

K vsem tem dogodkom se nam vsiljuje vprašanje, če je res konec politične dvojnosti ali celo trojnosti v političnem vrhu Slovenije in v političnih vrhovih drugih republik. To bo kmalu pokazala bodočnost.

M. P.

VOLILNA ZMAGA BRANDTOVE KOALICIJE

Presenečeni v Washingtonu, zadovoljni

Za politični razvoj Evrope in posredno ostalega sveta je bil pretekli teden najvažnejši dogodek izid predsedniških volitev v Zahodni Nemčiji.

Zmagal je sedanji zahodnonemški predsednik Willy Brandt s svojo socialistično-liberalno koalicijsko vlado, s čimer so volilci v neki meri potrdili njegovo politiko odprtja Zahodne Nemčije na komunistični Vzhod.

Med Brandtovo socialistično stranko in opozicionalno krščansko-demokratsko stranko, ki jo sedaj vodi dr. Rainer Barzel, se je bil volilni boj na zunanje in notranje političnih in gospodarskih vprašanjih. Brandt je v zadnjih mesecih, zlasti pa tik pred volitvami želel na zunanje političnem področju uspehe, predvsem s podpisom pogodbe z Vzhodno Nemčijo, s katero sicer priznava obstoj te komunistične nemške države, toda kot sestavni del celotnega nemškega naroda, ki je trenutno razdeljen na dve državi z različnimi družbenimi sistemoma. Brandtova volilna kampanja je bila osredotočena na to njegovo zamisel reševanja politične bodočnosti nemškega naroda ter je pri volilcih naletela na pozitiven odmev.

Krščansko-demokratska opozicija je v svojem volilnem boju poudarjala zlasti vedno slabši gospodarski položaj v Zahodni Nemčiji in ga pripisovala nesposobnosti Brandtove vlade na tem področju.

VEČINA V PARLAMENTU

Končni rezultat volitev je pokazal, da bo Brandtova koalicijska vlada imela v parlamentu v Bonnu večino 48 sedežev. Brandtovi socialdemokrati so dobili 230 sedežev, Svobodni demokrati (liberali) 42 in krščanski demokrati 224.

Za Brandta je oddalo glasove 45,9 odstotka volilcev, za njegove zaveznike Svobodne demokrate 8,4 odstotka in za krščanske demokrate 44,8 odstotka volilcev. Odstotek skoro 41 milijonov zahodnonemških volilcev, ki so oddali glasove, je bil tudi izredno velik. Na volišča je prišlo 91,2 odstotka volilnih upravičencev, kar je za Zahodno Nemčijo rekord.

Prvič po drugi svetovni vojni se je sedaj zgodilo, da so Brandtovi socia-

v Moskvi

listi postali najmočnejša stranka v Zahodni Nemčiji.

ZADOVOLJNI V ZAHODNI EVROPI

Po vseh prestolnicah Zahodne Evrope so z zadovoljstvom sprejeli na znanje rezultat zahodnonemških volitev.

Dasi v Parizu niso takoj komentirali rezultata, so pozneje izjavili, la se bo sedaj, ko je konec parlamentarne negotovosti v Bonnu, zahodnonemška vlada, najsi je Brandtova ali pa če bi bila v enakem položaju krščansko-demokratska, mogla z vsemi razpoložljivimi silami usmeriti v gradnjo gospodarske in denarne unije Zahodne Evrope. Poleg tega francoski vladi Brandtova politika odprtja na Vzhod ugaja, kar tudi sama hoče ustvariti čim boljše „delovne odnose“ z Vzhodno Evropo.

V Londonu so Brandtovo zmago pozdravili z ozirom na njegovo odločno podporo NATO in povečane devetčlanske evropske skupnosti. Tako britanska vlada kakor Francija in ZDA so z zanimanjem opazovale in deloma tudi podpirale Brandtovo Ostpolitiko.

V Washingtonu so bili samo presenečeni nad tolikšno večino, ki jo je dobil Brandt, ker da se v zahodnonemški zunanji politiki, ki je tista, katera najbolj zanima Belo hišo, itak ne bo nič spremenilo.

V Moskvi so Brandtovo izvolitev pozdravili, seveda spet s svojevrstnim komentarjem: „Nevarnost, da bi se Nemčija izolirala, je izginila.“

60-LETNI BRANDT

Ob priliki Brandtove volilne zmage so tiskovne agencije spet objavile njegov kratek življenjepis. Rodil se je 18. decembra 1913 kot Herbert Karl Frahm ter je bil časnikiar v Lübecku, ko je leta 1933 Hitler prišel na oblast. Pod imenom Willy Brandt se je skrival pred Gestapom, ko je deloval v prepovedani socialistični stranki. Zbežal je na Norveško in tam srečno preživel vojno, po Hitlerjevem porazu pa se je vrnil v Zahodno Nemčijo kot norveški časnikiar. Da je prisostvoval nuremberskem procesu proti nacističnim vojnim zločincem. Po veri je protestant, dvakrat poročen, obakrat z Norvežanko. Njegov prvi zakon se je končal z ločitvijo leta 1946.

prej, predno se je maršal v Beogradu odločil in še sam povedal nekaj gruzilnih besed v obrabljanih komunističnih frazah o fašizmu. Tudi je vse to govoril v oddaljeni Macedoniji in samo mimogrede v govoru, ki je bil v prvi vrsti namenjen zaščiti Macedonije pred bolgarskim pohlepom. Zatrjeval je, da „ima Jugoslavija dobre odnose z vsemi socialističnimi državami, vključno z Bogarijo. Toda, je nekaj, v čemer se ne moremo strinjati z bolgarskimi tovariši, in to je, da vztrajno odklanjajo priznanje obstoja macedonskega naroda.“

Odmevi po svetu

Glasovi o protislovenski gonji na Koroškem so prekorali meje Slovenije in Avstrije. Zahodnonemški tisk je v začetku ignoriral dogodke, kasneje pa je bilo precej poročil o položaju na Južnem Koroškem. Tako je Frankfurter allgemeine Zeitung zapisal 17. oktobra, da so v avstrijskih vladnih krogih „sedaj prepričani, da so napravili veliko politično napako, ker so 17 let odlašali z realiziranjem pravice do dvojezičnosti, ki je slovenski manjšini zagotovljena v avstrijski meddržavni pogodbi iz leta 1955“. Münchenska Süddeutsche Zeitung je pisala o „Majhni vojni okrog krajevnih napisov“, Die Welt o „Razdejanji idili ob Vrbskem jezeru“ in Bonner Generalanzeiger se je vprašala „Bo Koroška postala druga Južna Tirolska?“

Svicarski Die Bund pa je ob komentarju o Koroški zapisal, da „moremo vsak narod soditi po ravnanju z manjšino“.

Več italijanskih listov, med njimi tudi tržaški Il Piccolo, ki Slovencev nikdar ni morel videti, je objavilo komentarje, v katerih je podčrtano, da je vodja južnotirolskih Nemcev v Italiji dr. Magnago opozoril avstrijske kroge, da bi šovinistični pritisk na Koroškem utegnil škodovati nemškemu prebivalstvu v Zgornjem Poadižju.

MEDNARODNI TEDEN

Britanska kraljica Elizabeta in princ Filip sta minuli ponedeljek praznovala srebrno poroko. Poročila sta se leta 1947 v westminstrski opatiji. Elizabeta je bila kronana za britansko kraljico leta 1953.

ZSSR pošilja velike količine moderne orožja Egiptu, v zadnjih tednih pa je začela pošiljati orožje tudi Siriji. V Izraelu budno zasledujejo razvoj, toda ugotavljajo, da se Moskva v Siriji ne bo tako globoko zapletla, kakor se je v Egiptu, zaradi slabih izkušenj z Arabci.

Moskva je v zadnjem času povečala svoje vojaške pošiljke tudi drugim tkim, razvijajočim se državam. Ameriška obveščevalna služba poroča, da je n.p.r. leta 1971 ZSSR poslala orožja tem državam v vrednosti nad 1.100 milijonov dolarjev. Toda v Moskvi neprestano govorijo o miru.

Kitajska je prav tako, kakor ZSSR, imela v minulem letu slabo žetev. Zato je že kupila v Kanadi tri milijone ton žita, v Avstraliji en milijon, sedaj ga pa namerava kupiti še v Argentini in Franciji. Čudno je, da v „kapitalističnih“ državah ni nikdar „slabe letine“, da lahko vedno rešujejo države „delavskega raja“.

Moskovska politična revija Problemi vzhoda je znova napadla Kitajsko,

Iz življenja in dogajanja v Argentini

POVRATEK IN POLITIČNI ZAPLETI

Pretekli petek, 17. novembra, se je po sedemnajstih letih izgnanstva vrnil v Argentino bivši predsednik Juan Domingo Perón. Izostal je iz države, odkar ga je (Osvobodilna revolucija 16. septembra 1955 strmoglavila po krvavih bojih zlasti v Córdoba in odločilnem posegu mornarice v Buenos Airesu. Svoje izgnanstvo je preživel najprej v Paragvaju, nato v Srednji Ameriki in končno v Španiji, kjer je imel lepo vilo blizu Madrida.

Odkar je vlado Argentinske revolucije dejansko prevzel sedanji predsednik general Lanusse, se je nasproti izgnanemu Peronu začela razvijati nova taktika. Postopoma je vlada ugodila vsem njegovim zahtevam: vrnila mu je truplo žene Evite, izbrisala mu je vse politične in civilne prekrške in ustavila vse tožbe, ki so zaprašene ležale na sodiščih, povrnila celo dolg na plači, ki mu pripada kot bivšemu predsedniku, izdala potni list, dovolila vrnitev v državo in sploh vse — razen generalske časti in uniforme.

Vse to je vlada storila zato, da bi v volilni proces vpletla peronistične množice, ali bolje, da bi z njimi prišla

Mensaje Papal al CELAM

El Consejo Episcopal Latinoamericano CELAM, ha realizado ya la elección de su nuevo presidente, designado como tal a monseñor Eduardo Píronio, obispo de Mar del Plata.

Los cardenales y obispos, que desde el 15 de este mes se encuentran reunidos en Sucre, capital boliviana, recibieron un mensaje del Papa Paulo VI en el cual los exhorta a proseguir con entusiasmo su tarea apostólica, tratando de encontrar "respuestas cristianas a la transformación del continente". Los obispos señalaron la oposición entre este mensaje y la campaña que pretende presentar al Celam como un movimiento de tendencia marxista.

Por su parte monseñor Píronio recaló la necesidad de mantener a la Iglesia latinoamericana en un ambiente de sencillez y modestia, cumpliendo así con su vocación de pobreza y espiritualidad, y evitando aparecer como una isla de abundancia, en total desproporción con los sufrimientos y necesidades del continente.

da hoče postati središče tkim, tretjega sveta. „Uporablja maoistični nacionalizem, da bi izpodkopala enotnost socialističnih držav,“ piše revija. „Antisovietizem je temeljno načelo zunanje politike kitajske KP ter se ji je zato približala tudi Severna Amerika,“ zaključuje revija.

Francija bo prihodnje poletje eksplodirala novo vodikovo bombo na otoku Mururoa v Tihem oceanu ter pričakuje močan atomski dež na okolico. To bo druga francoska vodikova eksplozija. Prvi poskus je tako bombo je Francija izvršila prav tam 8. julija 1970, ZDA pa so eksplodirale svojo prvo vodikovo bombo 1. novembra 1952, se pravi že pred dvajsetimi leti.

do sporazuma in jih kot eno, a ne ekskluzivno politično silo, vključila v bodoče institucionalno življenje v državi. Vse to so vladni analisti delali z upanjem in prepričanjem, da se Perón ne bo vrnil (tako je vsaj mnenje priznanih opazovalcev). A resničnost je drugačna. Perón se že nahaja v Argentini in je vsaj trenutno on tisti, ki vleče nitke političnega delovanja.

Mohamed i h gori

Ne bomo v potankosti opisovali posamezne dogodivščine povratka skozi Rim (kjer je vatikanska diplomacija prepričala avdijenco pri papežu), in deževnega pristanka ter napete noči na letališču na Ezeizi. O tem in o prehodu v Vicente López v podarjeno vilo, je bilo dovolj in preveč poročanja v časopisih. Tudi samo omenimo res številne in dolgotrajne manifestacije Peronovih pristašev okoli vile v Vicente Lópezu, kjer so tudi napravili precej škode na sosednjih hišah. Važnejši je tu politični zaplet in zakulisne politične komponente.

Komaj se je namreč Perón pojavil v državi, so že okrog njega začeli plesti predstavniki raznih strank, kakor Mohamed okoli gore, v pričakovanju

volilnih dividend. Ni namreč tajnost, da kljub vsem naporom Perón ne bo mogel kandidirati za predsednika. Se bo pa peronistična volilna masa obrnila tja, kamor ji bo Perón pokazal. In vsak politik upa, da bodo nanj padle vsaj drobščine z „gospodarjeve mize“. Čeprav so se isti politiki najbolj veselili izgona istega „gospodarja“ pred dobrimi 17 leti.

Tako so se že v nedeljo, 19., zvečer sestali s Peronom vodilni politiki povezave „La hora del Pueblo“ v Peronovi vili. V ponedeljek pa se je Perón sestal s predstavniki vseh strank v konferenci „Nino“. Pri teh političnih manevrih je pač treba omeniti, da vsi podarjajo potrebo, da se preteklost pozabi in se združeni borijo za boljšo bodočnost. „Coincidencia“ t. j. soglašanje je cilj vseh teh pogajanj. Ob tem omenimo še to, da se teh sej ne udeležujeta izjemoma le liberalna „Nueva Fuerza“ in samostojni kandidat Manrique in njegovi pristaši. Bivši minister za socialno skrbstvo je tudi izjavil, da se mu „smilijo vsi politiki, ki moledujejo za glasovi okoli Perona“.

In vlada?

Doslej vlada še ni prišla na jasno, kakšno taktiko naj ubere spričo novo nastalega položaja. Skuša pač pritisniti na Perona, naj se izreče glede namena svojega prihoda, glede bodočih političnih ukrepov itd. Povratnik pa o tem zaenkrat trdno molči. Čas igra nje-mu v prid.

Vendar ni verjetno, da bi vlada mirno gledala njegovo in njegovih pristašev izzivalno delovanje. Zlasti pa ne oborožene sile. Teško si je sicer drugače razlagati besede poveljnika mornariške aviacije, kapetana Mayorga, ki je v petek, 17., na bazi Espora dejal, da mornarica in oborožene sile Perona še vedno smatrajo le kot „degradiranega generala“.

Prihodnji tedni bodo v tem političnem procesu nepojmljive važnosti. Kakšen pa bo dokončen razvoj verjetno danes sploh nihče ne ve.

KOROŠKA

(Nadaljevanje s 1. str.)

Slovenski poslanci v zvezni skupščini so zahtevali od zvezne vlade odgovor, kaj sta vlada in zunanje ministrstvo ukrenila za zaščito pravic koroških Slovencev. Končno je na ta pritisk tudi zvezna vlada poslala 8. novembra oster protest z zahtevo po ukinitvi koroškega Heimatdiensta, ki je eden glavnih povzročiteljev protislovenskih izpadov, pa tudi grožnja o internacionalizaciji koroškega problema.

Tito — zadnji

V nedeljo, 12. t. m. so mednarodne tiskovne agencije poročale iz Beograda, da je jugoslovanski komunistični diktator Tito „najodločneje napadel fašistične elemente v sosednji Avstriji in dejal, da Jugoslavija ne bo tolerirala fašističnega terorja nad jugoslovanskimi manjšinami, ki tam živijo.“

Tito je napravil kratek obisk v Macedonijo, 1000 kilometrov daleč od avstrijsko-jugoslovanske meje in tam tudi v eni sapi izjavljal, da hoče ohraniti dobre odnose z Avstrijo. „Na žalost pa so v Avstriji fašistični elementi, ki v sedanjem trenutku povzročajo veliko zaskrbljenost ne samo našim manjšinam, temveč tudi sami Avstriji. Ne bomo dopustili, da bi tisti, ki so v naši deželi prelili toliko krvi, fašisti, sedaj grozili našim manjšinam“, je govoril Tito. Zagrozil je, da bo spraval zadevo na mednarodni forum in zahteval, da se izpolni državna avstrijska pogodba, ki jo je podpisala tudi Jugoslavija.

Ob tem Titovem nastopu Slovenci na Koroškem ugotavljajo, da je bil jugoslovanski komunistični diktator zadnji, ki je nastopil proti preganjanju slovenskega življa v Avstriji. Slovenski protesti na Koroškem, na Goriškem, nastopi slovenske politične emigracije v zaščito slovenskih pravic na Koroškem, pa velik odmev v mednarodnem tisku, vse to se je odigravalo že več tednov

V soboto, 21. oktobra, ni bilo treba slovenskim mamam dvakrat klicati svojih otrok, da naj vstanejo... Ne, na prvi klic so se vzdignile glave in glavice — in že so se poslavljali od doma, da se odpeljejo na izlet slovenskih šol. To pot v Parque Pereyra! Veliki avtobusi polni srečnih otrok, so okrog deste ure prihajali: najprej iz Carapachaya, San Justa, Castelarja, Berazategui-ja, Buenos Airesa, San Martina, nazadnje sta po večjih ovinkih in iskanju privzela še dva omnibusa iz Ramos Mejie. Tako smo se vsi, blizu 500 nas, je bilo, zbrali pri sveti maši, ki je bila letos pod milim nebom, v senci mogočnih dreves. Lepo so se glasile mašne pesmi, s katerimi smo spremljali svebo daritev, ki jo je daroval dr. Alojzij Starc, katehet Balantičeve šole. Še dovolj pozorno so sledili šolarji njegovim lepim mislim, čeprav je marsikoga motil ptiček na veji ali komarček na roki. — Po sveti maši je bilo zabave na pretek. Močne veje košatih dreves so bile polne pisanih ptičkov — kaj že — le naših fantičkov, ki so nas, ki smo ostali spodaj, res gledali od „zgoraj navzdol!“ Pri vodi so se najmlajši poskušali peljati z lepimi belimi labodi — čolnički, a žal so bili močno privezani. Žoge so morale neutrudljivo letati po zraku in po tleh. — Pozneje pa so se v različnih tekmovalnih poskusih otroci, kdo višje ali dalj skoči in kdo hitrejši teče. Zmagovalci so ponosnih obrazov odhajali med svoje sošolce. Pa tudi starejši so preizkusili svoje noge, koliko še morejo. Zmago je odnesel predsednik šolskega odbora iz Carapachaya. Tako nam zabave ves božji dan ni manjkalo. Sonce je pripomoglo k dobri volji in prekmalu je prišel čas odhoda. Še preje smo se slikali „za spomin“, nato se spet naložili na avtobuse — in brez nesreč, veselih lic in sre vrnili na svoje domove.

DR. LJUBO SIRC

POLITIČNI POLOŽAJ V JUGOSLAVIJI

Deakin nikdar ne omenja, da je bil cilj Tita in njegovih ustvaritvi natančno kopijo stalinizma v Jugoslaviji in da so se posluževali zvijač in umorov, da bi vpeljali sistem, ki so ga pozneje sami zavržli kot neumestnega. Da so se borili proti Nemcem in Italijanom, je sicer res, toda istočasno so prepovedali komurkoli drugemu, da bi zagrabil za orožje proti okupatorju zunaj od komunistov dominiranih „front“ in so poskušali „likvidirati“ vse tiste, ki so to storili. Ni torej čudno, da se je mnogo Jugoslovancev obrnilo proti njim in da so se celo zatekli k okupatorjem, ko jim je bilo življenje ogroženo. Vsekakor je bila polovica poldruga miliona jugoslovanskih vojnih žrtev pobita od komunistov samih. To ni nobena tajnost, ker so celo jugoslovanski komunisti začeli razpravljati o teh problemih.

Druga stvar, ki je Deakin sploh ne omenja, je to, da so Tito in njegovi tovariši sovražili in zaničevali Angleže in Amerikance in „kapitalistični“ liberalizem in demokracijo na splošno. Stori se tu tudi vse da bi vsadili ta čustva v jugoslovanske narode in mnogo je bilo partizanov, ki so jih likvidirali v gozdovih ali jih po vojni privlekli pred sodišča, ker so pokazali morebitno simpatijo do „Zahoda“. Na drugi strani pa so komunistični vodje javno izkazovali najtemeljitejšo oboževanje, da ne rečem servilnost, velikemu možu v Moskvi, ki so ga pozneje proglasili za norca. Ne vem, kaj so zasebno mislili o Stalinu, toda jugoslovanski državljani se je znašel pred vrtoglavi oboževanjem tega človeka.

Nimam namena pogrevati starih ječi, ki so se že davno pokvarile. Toda nemogoče je razumeti, kaj Tito počne na svoja stara leta, če se človek ne spomni tega za kar se je zavzemal v svojih zrelih letih. Predno ga je Stalin prisilil, da je postal dobrohoten reformator, je bil zagrizen stalinist, pripravljen žrtvovati življenja Jugoslovancev ali bogar koli za večjo slavo marksizma-leninizma-stalinizma. Če je imel kakšen spor z Mosko, je bilo to zato, ker je bil bolj papeški kakor pa pešč. Neki visoki politični komisar mi je v ječi povedal, da so se komunisti odločili zrahljati svoj režim leta 1952, ker so čutili, „bodo izgubili vse, če tega ne storijo,“ da jim bo položaj udaril v obraz.

Val reformiranja

Od zgodnjih petdesetih do sredine šestdesetih let je bil razvoj v Jugoslaviji videti. Stari fanatiki, kakor je bil Boris Kidrič, medvojni komisar slovenskega partizanskega štaba in navdušen stalinizator jugoslovanskega gospodarstva in Boris Kraigher, general tajne policije, sta postala gospodarska reformatorja. Komunisti sami so začeli govoriti in pisati celo bolj svobodno. Milovan Djilas je odkrito govoril in je bil najprej zato zaprt, toda prejšnji tabuji so bili podrti. Jugoslavija se je postopoma razvila v mnogo bolj napredujočo in svobodnejšo državo, kakor kaktera koli v Vzhodni Evropi. Res je včasih izgledala več ali manj desorganizirana, toda včasih desorganizirana prožnost nudi mnogim boljše življenje kakor trdota reda.

Kazalo je, da je bil val reformiranja med komunisti, da ne rečem med prebivalstvom, premočan, da bi se mu mogli ustavljati, s Titom vred. Zato mu je godrnjaje sledil, dasi je od časa do časa pokazal, da ni zadovoljen in je poskušal ohraniti „vlogo partije“. Jugoslaviji bi vsekakor bilo izredno težko spremeniti smeri, ker so tudi druge vzhodnoevropske države, vključno ZS SR, začele razpravljati in uvajati reforme.

Toda nato je prišla češkoslovaška. Čehi in Slovaki so hitro začeli posnemati jugoslovanske reforme, vsaj na političnem področju. Nastala je nevarnost, da bi Jugoslavlani posnemali češkoslovaško in začeli zahtevati še več svobode, ki je Tito nikakor ne mara. Pravijo, da je šel v Prago zato, da bi pregovoril češkoslovaško reformistično vodstvo, naj zavre svoj pohod in da je nasvet ki ga je dal češkoslovaškemu vodjem, le-te močno razočaral. Njegova obsodba češkoslovaške okupacije je izzvenela zelo mlačno v primerjavi s

Britanski časnik The Encounter je nedavno objavil pismo Paula Lendvai-a iz Zagreba o sedanjem položaju v Jugoslaviji, ki ga pravilno ocenjuje, kakor je isti pisec s svojo knjigo „Orli v mrežah“, izdano v založbi Macdonald leta 1969, tudi pravilno ocenil Titovo vlogo v razvoju jugoslovanskega in svetovnega komunizma. V primerjavi s to zgodovinsko študijo pa osebni spomini F. W. D. Deakina pod naslovom „Zbičana gora“ povsem napačno prikazujejo razloge obstoja jugoslovanskega partizanstva.

Dr. Ljubo Sirc je zato The Encounterju poslal pismo, v katerem se sprašuje, če je „Deakin sploh kdaj, med ali po vojni, vsaj za trenutek pomislil, kakšni so bili cilji in kakšne metode komunističnega vodstva v Jugoslaviji. Če je to storil, potem to ni razvidno iz njegovega opisovanja dogodkov“, ugotavlja dr. Sirc. V članku samem dr. Sirc analizira notranje tokove v jugoslovanski komunistični partiji. Ker so njegovi pogledi koristni doprinos k razumevanju sedanjega stanja v Jugoslaviji, objavljamo v naslednjem dr. Sircovo pismo v prevodu. Op. ur.

furijo, s katero navadno obsoja Izrael ali ZDA.

Slovenija prvo bojno polje

Prvi čuden znak na domači fronti je bil, ko je Tito za federalnega predsednika leta 1969 nastavljal slovenskega policista, znanega po svoji brutalnosti, Miljo Ribičiča, ki so ga vsi v Sloveniji sovražili in zaničevali. Zaradi svoje nepopularnosti je bil Ribičič potisnjen ob stran stran zgodaj leta 1960, toda pozneje se je spet pojavil na pozornici. Njegova nastavitve je vsekakor bila popolna rehabilitacija tajne policije po odstranitvi Rankovića, šefa tajne policije, leta 1965.

Slovenija je dejansko postala prvo bojno polje med komunističnimi reakcionarji in liberali. Te zadnje je vodil slovenski predsednik Stane Kavčič, ki je postal znan po svojem umirjenem gledanju na položaj, zapisanem tudi v slovenski partijski teoretični reviji „Teorija in praksa“. Šel je tako daleč, da je poskušal celiti celo nekatere dolgotrajne globoke rane, ki jih je povzročil medvojni spopad med Slovenci samimi.

Vzporedno z željo, da bi se osvobodili komunistične dogme, so si Slovenci želeli tudi ustvariti si kolikor mogoče avtonomno republiko. V neki meri so Slovenci, ki so med obema vojnima odločno podpirali skupno državo Jugoslavijo, postali zelo kritični nad to državo, vsaj deloma tudi zaradi komunističnega slabega vedenja jugoslovanskih zadev, ker vse se identificira s federacijo samo. Ta tendenca je bila tudi vzrok, da so slovenski komunistični liberali izbrali napačno stvar za spopad s centralistično frakcijo.

Slovensko prebivalstvo je v čustvenem valu, vodenem od nekaterih komunistov, nastopilo proti načinu razdeljevanja posojil Svetovne banke za avtomobilne ceste, ki so ga smatrali za neprikladno za Slovenijo. Medtem, ko so prej slovenski komunistični liberali uživali mnogo simpatij po vsej Jugoslaviji, so se sedaj znašli osamljene. Razdeljevanje cestnih posojil ni bilo samo vprašanje med centralno vlado in Slovenijo, temveč tudi spopad med Slovenijo in drugimi republikami. Zato so vsi samo gledali, ko je Tito razkrajal slovensko komunistično vodstvo, toda Kavčič je imel preveč opore, da bi ga mogel kar enostavno odstraniti.

Bil je celo toliko močan, da ni hotel služiti v Titovem izvršnem svetu. Toda Titovi osebni pristaši so polagoma zasedali položaje v Sloveniji, tako da sedaj dominirajo položaj, dasi je Kavčič še vedno tam. (Medtem je že „odstopil“ — op. ur.) Zadnje dejanje slovenskih upornikov se je odigralo poleti 1. 1969. Petindvajset članov parlamenta je hotelo izvoliti kandidata, ki ga ne bi postavila partija, na eno od slovenskih mest v novem federalnem predsedstvu. Niso hoteli glasovati za uradnega kandidata Ribičiča, ki bi ga moral po ustavi zamenjati kot federalni predsednik nekaj Bosancev. Dasi jih je 23 od 25 bilo komunistov, dasi jih je vodil star komunist Cene Matičič in dasi so imeli po ustavi vse pravice, — nastal je pravi peknel. Iznajni so bili iz partije in, kar je še huje, na njihove volilce so izvršili fak pritisk, da so jim končno odvzeli mandate ker da je bila njihova akcija „nedemokratska“.

Dogodki v Sloveniji v letih 1969 do 1971 so opisani natančneje, da bi bil razumljivejši razvoj na Hrvaškem in njegove posledice: Titov napad na hrvaško partijsko vodstvo konec 1971, ki nikakor ni bilo nekaj novega ali izoliranega. Težka roka centralističnega komunističnega vodstva je padla na

Slovenijo — dasi ne na tako dramatičen način — pred Hrvaško, in prav tako tudi na srbske študente, ki so leta 1968 protestirali v Beogradu. Nič, ki trezno misli, na bo trdil, da so preganjanje Slovencev ali beograjskih študentov pripravili „Srbi“, kakor to včasih nekateri trdijo v zvezi s preganjanjem hrvaškega partijskega vodstva. Dasi je hrvaški slučaj vsekakor bolj kompliciran kakor zadevi Slovenije in beograjskih študentov, dejstvo je, da ima glavno odgovornost za dogodek v vseh treh slučajih vrhovno komunistično vodstvo, ki mu predsedujeta Hrvat Tito in Slovenec Kardelj.

Večni nacionalni problemi

Seveda je nacionalni problem vmešan v vse to, kakor je vedno bil v Jugoslaviji, kjer vsaka stvar zadene ob nacionalni problem, ne glede na to, ali ima kaj opravka z njim.

Jugoslavija je bila ustanovljena leta 1918 kot država Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kljub dovolj velikim razlikam v kulturi, tradiciji in zgodovini med temi narodi je bila država vodena iz enega središča ter so nekateri trdili, da so Srbi, Hrvati in Slovenci eden in isti narod. Ta „unitaristični“ režim je povzročal trenja, tako da so leta 1939 smatrali za primerno, da napravijo prvi korak nasproti federalnemu sistemu. Toda bilo je prepozno: nacionalistično sovraštvo je izbruhnilo, ko so osne sile leta 1941 napadle Jugoslavijo.

Komunisti so spočetka izkoriščali separatistična čustva za odskočno desko v svojem boju za oblast, toda pozneje so odločno podčrtali potrebo po „bratstvu in enotnosti“ med jugoslovanskimi narodi. Po vojni je Tito organiziral Jugoslavijo kot federacijo Srbov, Hrvatov, Slovencev, Bosancev, Macedoncev in Črnogorcev. Toda oblast je na vseh ravneh ostala v rokah strogo centralizirane komunistične partije. Za trenutek je izgledalo, kakor da so bili problemi odnosov med jugoslovanskimi narodi rešeni, toda pozneje se je izkazalo, da so bili samo pometeni pod avtoritarno preprogo.

Dvoličnost partije

Nacionalistično privravanje se je začelo takoj, čim je partija zrahljala prijem nad državo kot posledico izгона Jugoslavije iz komunističnega bloka. Skrajneži v vseh jugoslovanskih narodih so začeli slabost komunističnega sistema zvrčati drug na drugega. Krajevni komunistični vodje so sami podpihovali nacionalizem Srbov, Hrvatov in drugih v upanju, da si bodo tako utrdili svoje položaje nasproti centralnemu in drugim krajevnim vodstvom. Ekstravaganantne teritorialne, jezikovne in gospodarske zahteve so se kmalu začele pojavljati na vseh straneh. Poročali so tudi, da so se nekateri šovinisti hoteli zvezati celo z Mosko.

Komunistično stališče do separatističnega nacionalizma v Jugoslaviji je bilo vedno dvolično: podpirali so ga proti kraljevim vladam, toda pozneje so govorili o „jugoslovanskem socialističnem patriotizmu“, s čemer so se znašli skoro na isti ravni z unitarizmom kralja Aleksandra. S temi preskoki z enega stališča na drugega je mogoče razložiti Titovo nihanje in kontradikcije samega sebe, ko se je znašel pred nacionalizmom hrvaškega partijskega vodstva. Leta 1930, ko je postal glavni tajnik jugoslovanske komunistične partije, je v celoti podpiral hrvaško nacionalistično linijo, iz taktičnih razlogov.

Ta dvoličnost do nacionalizma, tako Tita kakor partije, nam more tudi razložiti, zakaj so bili pripravljani iti tako daleč, da bi se prilagodili nacionalnim željam do večje neodvisnosti s spremembo federalne ustave in zrahljanjem federalne oblasti. Toda izgleda, da je Tito pričakoval, kakor vedno prej, da zakonske spremembe ne bodo vplivale na njegovo dejansko oblast ter se je razjezil, ko se je hrvaško partijsko vodstvo, ki so ga k temu pritiskale množice na cestah, začelo postavljati na noge dejansko, ne samo v besedi.

Jezikovna pravda

Tudi tu se je, kakor vse v Jugoslaviji, začelo z jezikom. Hrvati in Srbi sta dva na roda, druga od drugega oddeljena, z istim jezikom. V 19. stoletju so vodilni pisci obeh podpisali tkim. jezikovni dogovor, ki regulira rabo skupnega jezika ter so to ponovili tudi po drugi svetovni vojni. Toda, ko je nacionalizem dozorel, so Hrvati odpovedali jezikovni dogovor in več ali manj izjavili, da bodi hrvaški del odslej naprej ločen tudi po jeziku. Naj bodo predmeti za to odločitev kakršne koli, enostavno dejstvo je, da Hrvati in Srbi govorijo isti jezik, kjer koli skupaj živijo, živijo pa skupaj na obširnem področju.

Nastali so hudi problemi: če hrvaščina in srbsčina nista isti jezik, so izjavljali predstavniki srbske manjšine na Hrvaškem (15 odstotkov prebivalstva), potem hočemo posebne srbske manjšinske šole, kjer bodo poučevali v srbsčini in ne v hrvaščini. Za vsakogar, ki zares pozna tamkajšnje pogoje, je to absurdno. Hrvati so odgovarjali, da se morajo Srbi naučiti hrvaščine, če hočejo živeti na Hrvaškem in da oni niso Srbi, pač pa itak pravoslavni Hrvati; praviloma je vsakdo, ki govori srbsko ali hrvaško pa je pravoslavne vere Srb, če je pa katoliške, pa je Hrvat. Hrvaški Srbi so divje reagirali proti temu, da bi jih imenovali pravoslavne Hrvate in ponavljali, da hočejo biti Srbi.

Odповed jezikovnega dogovora je imela še huje posledice v Bosni in Hercegovini, kjer je okoli 40 odstotkov prebivalstva srbskega, drugih 40 odstotkov pa je Hrvatov; vsi pa govorijo isti jezik. V Bosni je nemogoče reševati vprašanje dveh jezikov, ker sta si, vsaj tani, povsem enaka za praktično uporabo. Zato so spremenili ime iz „srbski“ ali „hrvaški“ v „srbohrvaški — hrvaško-srbski“ in pustili vsem, da pišejo, kar hočejo.

Ta jezikovna pravda, kombinirana z večnim vprašanjem, kdo koga gospodarsko izkorišča, je zastupila jugoslovansko ozračje v začetku 1970, dasi bi bila vsa zadeva smešna, če ne bi bila tragična. Hrvaška vlada in partijsko vodstvo sta morala v tej klimi delati tako, da sta kazala, kakor da skušata ostati zvesta svojim reformističnim in demokratskim nazorom in istočasno zadovoljiti tako Tita kakor množice, ki so demonstrirale po Zagrebu in drugod.

Valutne demonstracije

Demonstracije decembra 1971 so se navidezno tikale problema tuje valute, ki jo zasluži Hrvatska in katere samo gotov del je bil dodeljen hrvaškemu podjetjem. Verjetno je to prvič v zgodovini sploh, da so šli študentje in množice državljanov na ceste zaradi problema tuje valute in valutnih cen. Položaj je seveda bil bolj zapleten, kakor so to mislile množice: pod komunističnim gospodstvom si je Jugoslavija nagradila ogromen zunanji dolg, ki ga je bilo treba odplačevati in za to je potrebovala

tujih valut. Nikjer na svetu pa se ne dogaja, da bi tuje valute trošili isti ljudje, ki jih zaslužijo, in to bi bila zelo slaba ureditev, če bi obstajala. Treba je namreč le, da dobijo tisti, ki služijo tujo valuto, zanjo primerno, se pravi določeno ceno. To se mora zgoditi tudi v Jugoslaviji.

Na drugi strani pa so bile hrvaške demonstracije samo navidez zaradi tujih valut, kar je škoda, ker bi sicer bilo prav lahko postaviti hrvaške pritožbe pravilno, če bi se tikale dobro določena krivice. Dejansko so hrvaške pritožbe izraz zgodovinskih hrvaških neprilic. Hrvati niso nikdar bili popolnoma zasluženi in tudi niso imeli popolnoma neodvisne države. Vedno so imeli, tako pod Madžarsko in imajo sedaj v Jugoslaviji, na pol suvereno republiko, ki ni ne eno ne drugo. In da je zadeva še slabša, imajo tudi v tej pol-državi številno srbsko manjšino, ki jo je treba jemati v poštev. Morali bi biti angeli ali pa vsaj veliko manj živahnega značaja, kakor so, da bi se mogli izogniti občasnim eksplozijam.

Za krmarjenje v takem položaju na Hrvaškem, ki teži k stalnim napetostim, potrebujejo tako Hrvati kakor njihovi sosede umirjenosti in potrpljenja. Ničesar ni mogoče napraviti čez noč, samo leta razumevanja in prenašanja morejo voditi v rešitev. Hrvaški vodje morajo imeti dovolj hrbenice, da pomirujoče vplivajo na svoje pristaše in rojake. Nič se ne pridobi, če zastor zanira Hrvatom ventil njihovim čustvom. Nezadovoljni Hrvati morajo dobiti čas in možnost, da sami spoznajo kje so meje njihovega nastopanja.

Tito ne razume položaja

Prav tako kakor kralj Aleksander ni razumel psihologije nezadovoljstva v Jugoslaviji leta 1929, tako ga predsednik Tito, kakor kaže, ne razume danes. Reagiralo je najslabše, kar je mogoče, ker ni vaje nasprotovan in je že po naravi nasilen. Kakor kralj Aleksander je tudi on hotel rešiti s pritiskom, grožnjami in dogmatizmom probleme, ki jih je mogoče rešiti samo s potrpljenjem in realizmom. Začel je brskati po marksističnih frazah razrednega boja in proletarske diktature, ki nimata nič skupnega s hrvaškim vprašanjem v Jugoslaviji. In skušal bom pozneje dokazati, da Tito ni nasprotoval toliko hrvaškemu nacionalizmu, kakor pa neodvisnemu nastopanju hrvaških komunističnih vodij.

Toda, hrvaški vodje so imeli še manj možnosti obdržati se na površju proti Titovemu avoritarnemu izbruhu kakor Slovenci pred njimi. Šli so — ali pa so jih potisnili — veliko predaleč po poti izključno hrvaških interesov, da bi mogli pričakovati solidarnost od drugih jugoslovanskih narodov. Celotni Slovenci, ki so tokrat začeli gibanje za večjo avtonomijo, so se ločili od še večjih zahtev hrvaškega javnega mnenja, zlasti še, ker je kazalo, da bodo hrvaške zahteve vodile v neke vrste zaprte narodne trge znotraj Jugoslavije. To pa je anatomska za Slovence, ki zamenjujejo velik odstotek svoje produkcije z drugimi deli Jugoslavije.

Zaradi jezikovne pravde, dvoličnosti o srbski manjšini v Hrvatski in pretiranega nacionalizma na splošno, Srbi niso čutili posebnih simpatij za hrvaško vodstvo v nemilosti. Toda eno je reči to in povsem drugo trditi, da je zatiranje na Hrvaškem delo srbskih hegemonistov.

Res je, da Srbi prevladujejo v federalni birokraciji in v vojski, toda to ni posledica izključno zasidranega položaja Srbov, temveč dejstva, da tako Slovenci kakor Hrvati raie iščejo bolj donosne in pripravne službe, kakor pa tiste v ministrstvih in vojašnicah. Često so nozivali Slovence in Hrvate, naj pridejo in prevzamejo mesta. Pripravljena zanje; ne morejo pa imeti oboje. Vsekakor so to samo izvršne službe, medtem ko je v organih, ki imajo resnično oblast, delitev te oblasti povsem drugačna. Jugoslavija je komunistična, ne srbska avtokracija! Uvodnik v The Timesu 14. avgusta t. l. — nov znak dobrošlega novega zanimanja za jugoslovanske zadeve — je pravilno poudaril, da je krivično istovetiti hrvaški na-

(Nadaljevanje na 4. str.)

Politični položaj v Jugoslaviji

(Nadaljevanje s 3. str.)

cionalizem s terorizmom nekaterih hrvaških skupin ali celo z medvojnimi ustaškimi fašisti. Prav tako je tudi krivično istovetiti sleherni preganjanje v Jugoslaviji s srbskim hegemonizmom. In takšne obtožbe tudi ne koristijo nikomur, temveč samo povzročajo še večji odpor srbskega prebivalstva.

Preganjanje po vseh republikah

V letošnjem letu npr. ni bilo prevanjanje nikdar omejeno samo na Hrvaško, temveč so bili tudi ljudje, kakor npr. stari pravnik Subotić ali profesor Djerđja vrženi v ječo v Beogradu. Še več, nekateri znani Srbi so nudili moralno oporo Hrvatom, ki so jih sodili zaradi nacionalizma. Milovan Djilas je obtožil zakrknjeno jugoslovansko partijsko vodstvo, da je povzročila izbruh hrvaškega nacionalizma, ker je nespodobno najti ne-dogmatsko rešitev. Ker je Djilas znan nasprotnik Titovega režima, je morda še bolj važno je to, da je Dobrica Čosić, vodilni srbski pisatelj in komunist, pisal v srbski filozofski reviji *Filosofija* o valu sodnih procesov 1972 in dejal, da z njimi kaznujejo javno mnenje ne pa zločinov. Po njegovem mnenju je to lahko začetek poskusov odpraviti s težavo pridobljeno intelektualno svobodo. Srb Čosić je tudi dvomil nad krivdo hrvaških vodij na procesih v Zagrebu in nad modrostjo njihovega preganjanja. Omenjena številka *Filosofije* je bila takoj zaplenjena.

Ti znaki odpora so napotili Tita, da se je še hitreje usmeril v smer, po kateri se je gibal že najmanj od praške pomladi. V začetku septembra 1972 je iznenada spremenil svoje mnenje o nemirih na Hrvaškem. Bili so, je trdil, v temelju navdihljeni s protikomunizmom in ne nacionalizmom. Njegova tarča so postali razumniki in po poročilih, ki krožijo v Jugoslaviji, je hotel z zagrebške univerze odstraniti nad sto profesorjev.

Njegova jeza se je obrnila od Slovenije in Hrvatske na Srbijo. Ljudje v Jugoslaviji so prepričani, da bosta zmer-na srbska voditelja Marko Nikežić in Latinka Perović vsak trenutek odstranjena (To se je že zgodilo — op. ur.) Pravijo, da je Nikežić na sestanku v Karadjordjevu branil odstavljenega hrvaške voditelje, česar mu Tito ni mogel odpustiti. Poročila tudi vedo povedati, da se Tito vedno bolj obdaja z bivšimi policisti in podobnimi ljudmi. Vsekakor so njegove ideološke izjave takšne, kakor so bile pred dolgimi leti.

Partijski reakcionar Stane Dolanc

Eden najtesnejših Titovih sodelavcev je trenutno, kakor kaže, Stane Dolanc, Slovenec, tajnik partijskega izvršnega sveta. Ta mož je konec septembra objavil, da je treba sodišča in

šole počistiti, da bodo spet dobile razredni značaj in postale orodje v rokah delavskega razreda. Marksizem-leninizem je treba spet učiti povsod, od osnovnih šol, do univerz. Tito sam napoveduje čistke in zavrača sklepe 6. partijskega kongresa iz leta 1952, ki je bil na začetku reformističnega gibanja v Jugoslaviji. Partiji je treba znova vrniti njeno prvotno vlogo.

Tito se, kakor kaže, vrača na svoje predreformistično stališče, kolikor je to še sploh mogoče. Možno je tudi sumiti, da je bila njegova obnova političnih in gospodarskih zvez z Brežnjevom priprava za njegov poskus, da bi obrnil uro nazaj. Možno je, da poskuša odpreti vrata protireformistom po svoji smrti. To je težko misliti, toda tudi če tega ne dela namenoma, bo lahko nehoti pripeljal nazaj staro gardo. Medtem ko se ljubimka z uradno Jugoslavijo, sovjetska komunistična partija, brez slehernega dvoma, tudi podžiga in podpira neke vrste podtalno pro-sovjetsko organizacijo. Nasprotno pa so „liberalni“ slabi konspiratorji in organizatorji že po svoji naravi, medtem ko njihovo delovanje postaja postopoma vedno težje.

V takem razpoloženju se Jugoslavija, kakor kaže, bliža hudi krizi, da ne rečem spopadu. Nemogoče je namreč kombinirati gospodarstvo ene partije s svobodnimi nastopi, ki so se razvijali v Jugoslaviji nad okriljem samoupravljanja skozi leta. Prej ali slej mora priti do spopada med tistimi, ki so zainteresirani na partijski oblasti, in tistimi, ki so zainteresirani na večji svobodi za blaginjo nadaljnjega jugoslovanskega razvoja. Trenutno imajo „liberalni“ precej slab položaj.

„Liberalni“ znotraj in zunaj partije pa so seveda v veliki meri odgovorni za svoje težave. Nobena vrsta liberalizma ne more biti gonilna sila v Jugoslaviji tako dolgo, dokler ji ne gre za toleranco med jugoslovanskimi narodi, prvenstveno srbsko toleranco do teženj vseh drugih in hrvaško toleranco do srbske manjšine na Hrvaškem. Bosna in Hercegovina pa lahko preživi samo, če bosta oba naroda tolerantna drug do drugega in do bosanskih muslimanov, ki dosegajo 40 odstotkov tamkajšnjega prebivalstva. Slovenski in hrvaški poskus liberalizacije sta propadla zaradi njihovih omejenih nacionalnih gesel, „Liberalni“ namreč najbolj potrebujejo medsebojne solidarnosti naroda do naroda in partije do ne-partije.

Potrebna je oživitve duha starega hrvaškega vodje Vladimirja Mačka, ki je vse do svoje nedavne smrti zagovarjal dobro sosedstvo. Nacionalna toleranca zveni lažnivo, kadar jo propagirajo komunisti, ki učijo netoleranco in boji na drugih področjih. Notranjo stabilnost Jugoslavije je možno doseči le, če bodo jugoslovanski narodi znali odpraviti medsebojne razlike v svobodnem razgovoru in tako priti do medsebojnega sporazuma.

Pesem ljubezni naj v srcih zveni...

...je bil moto koncerta, ki ga je Zveza slovenskih mater in žena priredila v soboto, 11. novembra t. l., zvečer v veliki dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu in ga sprejela v dar od zbora Slovenske mladence iz Castelarja.

Pred občinstvom, ki je zasedlo dvorano skoro do zadnjega prostora, se je razgrnila zavesa ter je na odru stal zbor petnajst Slovenskih mladenc z dirigentko go. Anko Savelli-Gaserjevo, vse v dolgih rožnatih oblekah, obdane od visečih in stoječih lestencev. Z njih je brlela množica sveč, da je medla luč odsevala od svetlih las mladih pevč. Prizor je bil resnično lep, le za trenutek je dih zastal prenekateremu gledalcu ob misli na nevarnost tolikih gorečih plamenčkov.

Ga. dr. Pezdričeva je nagovorila navzoče, pojasnila dobroteljni namen koncerta, se zahvalila zboru in dirigentki za poklonitev koncerta in želela vsem lep kulturni večer in užitek.

Uvodoma je zbor zapel Pesem ljubezni naj v srcih zveni, nakar je takoj prešel na prvi del programa sedmih slovenskih, štirih španskih in ene ameriške (v slovenskem prevodu) ter ene zamorske duhovne (v angleščini) pesmi. Adamičeva Zabučale gore z žalovanjem za mladostjo, ki je odšla, kakor da bi kamen v vodo potopila, se je

prvi hip zdelo, da kar ne zveni iz grl petnajstih mladenk, polnih mladostnega žara, pa je bila izrazna kakovost podajanja tako močna, da je povzročila čustveno reakcijo pri poslušalcih prav tako, kakor pozneje v druge medu zlasti Klinarjeve Hrepenenje oslepelega v šijančevi priredbi.

Zvrstile so se Cirila Njega ni, Stanka Premrla S paše in Spi, sinček, zatem Vilharjeva Planinska rožica v šijančevi priredbi, Gustava Ipavca Slovenka sem ter spet Stanka Premrla V Korotan.

Ta prvi slovenski del prvega dela programa je bil tako sestavljen, da je pričaral poslušalcem zaljubljenost dekleta, ki v lice zardela rože na vrtu plete, ko čaka svojega ljubega, ki ga ni, pa lepoto slovenskih pašnikov z belimi ovčicami in veseljem pastirjev, dalje uspravko, ki jo svojemu sinku počej šepeta slovenska mamica in zopet lepoto planinske rožice, kar vse skupaj navduši pevke, da iz srca izpovedo, da so Slovenke, kakor je mati d'jala, ki v tej svoji sreči ne pozablja tudi ne na svoje brate in sestre v Korotanu in zato sprašujejo Sončce povej za najbližjo pot, kje dospemo prej v Korotan, kjer je naš bratski rod.

Vse elemente človeškega duha, žalost in veselje, ljubezen in dobroto, hre-

REVIJE

Meddobje XII/3

Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu je kot 82. publikacijo izdala tretji zvezek dvanajstega letnika revije *Meddobje*. Revija, ki izhaja štirikrat na leto, je tudi v pričujoči številki lep izbor slovenskega zdamskega kulturnega ustvarjanja.

Po avtorjih je najbolj številčno zastopana poezija, saj predstavi svoja dela šest avtorjev z raznih delov sveta. Najprej poda France Papež svojo „Poesía“ v španščini. Vladimir Kos nam z Japonske postrže s pesmimi Smehlaja na jeziku. Nekomu z imenom cvetice in kamna, ter Ne nehajte. Nace Polajnar iz Slovenije se nam predstavi s Pesmi za Astrid, Prihaja in Moja bela ladja. Plodovito je zastopan Karel Rakovec (Argentina) s svojimi stvaritvami: Sel, Vrabc I, Vrabc II, Izvržena piščal, Taktika, Pismo, Strmina, Svatba in Most. Presenečenje kot poet je Ted Kramolc (Kanada — iz angleščine prevedel France Papež): Predal sem se, Papirnate rože, Če umreš, Papirnate ladje, Veter v avgustu, Senca, Morska deklica ter Dež v nedeljskem jutru. (Tu bi postavili vprašanje umestnosti, da se pesmi v celoti objavljajo tudi v angleščini). Za konec nam Tine Debeljak prevede Fritz Dietricha pesnitev Marija in Angel.

Proza je verjetno ena šibkih točk v sedanjem zdamskem ustvarjanju. Vendar se v pričujočem zvezku Frank Bukvič (ZDA) oglašja z zanimivo in močno sliko Jetniški brivec, ki dramatsko zgrajena takoj potegne bravca. Lev Detela pa iz Avstrije pošilja krajši odlomek Marijin mojster.

Srednji vek in Marija je naslov eseja, v katerem Milan Kopusar iz Združenih držav obdelava vpliv Marijinega češčenja na celotno kulturno ustvarjanje v tem zgodovinskem obdobju.

Štefan Slak (prav tako iz ZDA) razpravlja o uporabi narodnih jezikov v znanstveni komunikaciji. Je prav zanimivo delo, v katerem skuša avtor „osvetliti nekatere probleme uporabe narodnih jezikov v znanosti, s posebnim ozir na slovenščino in z dodatnim poudarkom na slovenski zdamski znanstveni produkciji“. Snov je gotovo pereče sodobna prav sedaj, ko se številni mladi Slovenci pričenjajo udnjatji v znanstvenem delu na raznih področjih. Za bralce pa, ki jih zanima tema združništva, bo zanimiv članek Znanstveno preučevanje združništva na vsučiliščih nemškega jezikovnega področja, katerega avtor je Rudolf Čuješ (ZDA).

V zaglavju Krtike in presoje, obdeluje Vinko Beličič (Trst) sedmo knjigo Zgodovine slovenskega slovstva, ki je marca letošnjega leta izšla v Ljubljani. Knjiga zavzema medvojno obdobje (1941—1945) in je njen avtor Viktor Smolej.

Zaglavje Glose izpolnjuje France Papež (Argentina) s portretom Marijan Marolt — umetnostni zgodovinar.

penenje in predanost pa narodno zavešt, vse je zbor izpovedal v teh sedmih slovenskih pesmih s tako ekspresivno močjo, da je v celoti odgovarjala tematiki posameznih pesmi.

Po kratkem oddihu so z odra zadoneli akordi španske anonimne Si la nieve resbala, dalje Filiberta El clavel del aire, podan z vsem čustvenim doživljenjem lepote dekleta, que era igual que la flor, nato pa Fosterja Stari Joe v slovenskem prevodu v šijančevi priredbi. Zbežal je čas, šla je sreča mladih dni staremu Joe, je bil tematični material te ameriške pesnitve. Znana Offenbachova Barcarola v taktu valčka, tudi v šijančevi priredbi, je pela o svetlih nočeh, Ramirezova El nacimiento pa nam je pričarala gaučevo božično noč. V zamorski duhovni je tisti nekdo, ki trka na tvoja vrata, Jezus sam in ponovno pesnik sprašuje grešnika, zakaj se ne odzove trkanju.

Takoj zatem je zbor, po napovedi ge. Danice Petričkove, zapel v proslavitev 100-letnice smrti José Hernandeza, pesnika argentinskega narodnega epa Martina Pierra, La canción del carrertero v šijančevi priredbi.

Kratek odmor je bil lepa prilika za vse, da so izmenjali misli o koncertu, pevkah in dirigentki ter so vsi ugotavljali, da je bil tako slovenski del, kakor drugi del tujih pesmi prvega dela programa podan s tehničnim obvladanjem

Zaključek srednješolskega tečaja

Slovenski srednješolski tečaj ravn. Marka Bajuka v Buenos Airesu je zaključil svoje šolsko leto v soboto, dne 11. novembra

Po konferenci profsorskega zbora so razredniki razdelili spričevala Nato je sledila zaključna maša, ki jo je daroval profesor verouka msgr. Anton Orehar. Letošnji petošolci-abiturienti so skupaj z duhovnikom in s slovensko zastavo prišli v sprevedu do oltarja, dva izmed njih sta brala berili, pri prošnjah pa je vsak izmed njih povedal svojo prošnjo. Tudi so vsi abiturienti prejeli obhajilo pod obema podobama.

Po maši se je v veliki dvorani razvila proslava. Tam so se zbrali profesorji, dijaki in starši. Najprej je pozdravil dijake in starše ravnatelj Marko Kremžar, nato pa predal besedo petošolcem. Napovedovalec abiturient Jože Repovž je pozdravil vse navzoče, ki so stoji pričakali prihod slovenske zastave, ki jo je nosila Maruška Batagelj; vsi zbrani so nato še zapeli slovensko narodno himno.

Slavnostni govornik je bil letos univ. prof. dr. Tine Debeljak. Njegov govor študentom, profesorjem ter staršem smo skoraj v celoti prinesli v prejšnji številki našega lista na uvodnem mestu.

Ker je peti letnik vsakič čuvar slovenske zastave, je Maruška Batagelj predala zastavo predstavnic četrtga letnika, Mirjam Jereb.

Vsak razrednik posameznega letnika je nato izročil posebno knjižno darilo najboljšemu učencu letnika. To so bili: v prvem letniku Andrej Smole, v drugem Marjana Kremžar, v tretjem Helena Loboda in v četrtem Mirjam Jereb.

Nato sta ravnatelj Marko Kremžar in razrednik Tine Debeljak ml. razdelila diplome letošnjim abiturientom. Letošnji abiturienti so: Maruška Batagelj, Franc Cukjati, Marjeta Eiletz, Pavel Fajdiga ml., Roža Jerebič, Nežka Kastelic, Andrej Kočar, Marta Korošec, Peter Krajnik, Marija Loh, Ivanka Makovec, Mojca Obržan, Lučka Pavšer, Lojze Petek, Martina Potočar, Metka Potočnik, Jože Repovž ml., Ema Urbančič in Magda Zakrajšek.

Vsem profesorjem se je še zahvalil v imenu petega letnika, ki odhaja v

Dr. Alojzij Kukovica (Argentina) pa razpravljala v zaglavju Problemi o snovi Samoodločbi narodov in narodnostno načelo.

Umetnostna priloga „Slovenski likovniki v svetu“ vsebuje to pot osem fotoreprodukcij slikarja Teda Kramolca iz Kanade. Njegov portret pa je podan v posebnem zaglavju „Likovniki“.

Tretjo številko dvanajstega etnika *Meddobje* je uredil in tudi napravil zunanjo opremo France Papež. Diagramicje pripravil in prilogo uredil arh. Marjan Eiletz. Odgovorni urednik pa je dr. Tine Debeljak. Cena izvodu za Argentino je 27 novih pesov.

svet, abiturient Pavel Fajdiga ml. Nekateri misli njegovega govora so bile:

Osemnajst nas je, ki tukaj stojimo. Kakor vsi ostali študenti smo v prvem letniku začeli naše igranje. Kot pesek, ki ga otroci mečejo, brcajo, ki ga sonce suši in veter razprši. Prav tako smo mislili in prav tako delali.

Čeprav po petih letih, spoznali smo, da slovenska kultura in krščanska vzgoja nista pesek, kajti vroči sončni žarki ju ne uničijo in močni veter ne razprši in izgubi.

In če nista pesek, sta skala. Trda in nepremična, na katero se lahko vsak povzpne in s katere uživa popolni pregled na svet. Ta skala stoji in čaka na nas.

Toda ne čaka na nas zato, da bomo sedeli na njej ali je uporabili za oporo, temveč čaka zgradbo našega življenja, ki naj bi se dovršila na njej. Tu je zdaj naše poslanstvo. Zgraditi stavbo našega življenja, ki naj pomeni ustvarjalnost na vseh poljih kulture, ki naj pomeni globlje spoznanje slovenstva, ki naj pomeni boj za pravico in svobodo slovenskega naroda.

Sledila je razdelitev letošnjega almanaha profesorjem. Letošnji nosi naslov *Slovenija v svetu* in ima 44 strani. Izšel je z mecensko pomočjo bratov Oblak.

Petšolci so se zahvalili z lepimi darili vsem profesorjem, posebno tistim, ki so jih učili zadnje leto: ravnatelju Kremžarju, razredniku Tinetu Debeljaku ml. in Milošu Staretu, pa skrbni tajnici tečaja ge. Naci Osterc.

Prvi letnik pod vodstvom prof. Terzke Prijatelj je zapel štiri lepe pesmi, pa tudi nekaj študentskih. Njih petje je bilo nagrajeno s ploskanjem.

Za tem je povezovalc Jože Repovž naznanil, da se je končal prvi del programa. Vsi navzoči so stoji počastili odhod slovenske zastave z odra, nakar se je prišel drugi, šaljivi del poslovi-tvene proslave.

V dvorano so prišli abiturienti, vsak s svojim maturitetnim pokrivalom, in so prinesli s seboj črno trugo — 5. letnik. Med obiskovanjem je Petr Krajnik prebral poslovilno listino, kjer se daje za rajni peti letnik predaja četrtemu letniku ključ učenosti in blazinico za lažje sedenje. Nato pa so zapeli starodavno abiturientsko: Gaudeamus igitur.

Za konec pa so nam petošolci še pripravili kratek satiričen prizorček z naslovom: O sejah, sejalcih in sejanju, ki biča prazno besedovanje pri sejah, ki se veliko govori pa malo naredi. Dahovito odigran prizor je pripravil dvorano večkrat v smeh.

S tem se je končala letošnja zaključna proslava srednješolskega tečaja. Okoli 130 dijakov in dijakinj ga je leto obiskovalo. 19 abiturientov je odšlo v svet. Mlada skupina, ki je pet let obiskovala tečaj, je postala enotna in trdno povezana družba, pripravljena zvesto delovati v slovenski skupnosti. In s tem bo tečaj dosegel svoj namen.

penenje oslepelega in še eno Ta zima že zapuščata nas.

Ni treba posebej omenjati, da je občinstvo nagradilo pevce in dirigentko po vsaki pesmi z dolgočrajnim ploskanjem, ki se je še stopenjalo v drugem delu koncerta. Ga. Pezdričeva je izrazila priznanje s poklonitvijo šopka ge. dirigentki. Tako celoten zbor, kakor solistke: soprana Anica Mehle in Lučka Pavšer ter alta Maruška Batagelj in Jožica Kopač, tvorijo vokalni ansambel, ki se lahko predstavi sleherni, še tako zahtevni publikli. Zbor v celoti in solistke posebej, ki so bile za vse pravo odkritje, podajajo pesmi s temam primerno vokalno dinamiko, prav tako bariton Janez Mežnar, ki kot gost spremlja ta zbor na njegovi vzpenjači se pevski poti.

Po zamisli ge. Danice Petriček je bil pripravljen oder, za naslovno stran v rdeči barvi programske brošure pa je vrezal v les besedilo in izdelal plaketo v zlatem Andrej Makek.

Zveza slovenskih mater in žena je s to prireditvijo nudila občinstvu res kulturni večer, ki je obenem služil v dobro njenemu podpornemu skladu, zbor Slovenske mladence pod vodstvom ge. Anke Savelli-Gaserjeve pa si je še bolj utrdil svoj renomé ene najboljših dekliskih pevskih skupin, kar jih trenutno premore slovenska zdamska skupnost v Argentini.

Novice iz Slovenije

MARIBOR — Na pevskem festivalu „Naša pesem 72“ je nastopilo 21 zborov iz vse Slovenije. Festival je bil končan 15. oktobra, zlato plaketo mesta Maribora so po odločitvi ocenjevalne komisije prejeli mešani pevski zbor Svoboda iz Izole pod vodstvom Mirka Slosarja, moški pevski zbor „Slavo Klavara“ iz Maribora pod vodstvom Jožeta Gregorca, komorni moški zbor iz Celja pod vodstvom Egon Kuneja in akademski pevski zbor Tone Tomšič iz Ljubljane, ki ga vodi Marko Munih. Srebrne plakete je prejelo 9 zborov, bronaste pa pet.

LJUBLJANA — Kot osrednjo prireditel v okviru mednarodnega leta knjige so na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču organizirali knjižni sejum. Sejem je trajal od 10. do 17. novembra, 16 slovenskih založb je sodelovalo s svojimi knjigami, revijami in gramofonskimi ploščami, ki so jih izdali v zadnjih treh letih. Na sejmu sta bila razstavni in prodajni del, poleg tega pa so priredili več kulturnih večerov in predavanj. Vse knjige, razen šolskih, so prodajali z 10 odstotnim popustom.

NOVO MESTO — Ob deseti obletnici smrti slikarja Vladimira Lamuta so v Dolenjski galeriji 26. oktobra odprli retrospektivno razsavo, na kateri je bilo 70 del — akvarelov, gvašev, olj, risb in grafik. Katalog, ki so ga izdali ob tej priliki, je obsegal poleg 73 strani dolge monografije tudi 44 reprodukcij in bibliografske podatke. Razstavo in katalog je pripravil umetnostni zgodovinar Milček Komelj, uvodne besede na otvoritvi pa je imel prof. Marjan Tršar.

LJUBLJANA — Onkološki inštitut je dobil nove prostore v prenovljeni nekdanji interni kliniki na Zaloški cesti, kamor so 25. oktobra preselili 120 bolnikov. Kljub temu pa bo še vedno onkološki inštitut pod tremi strehami: V dosedanj glavni stavbi inštituta za rakaste bolnike v stari Šempeterški vojašnici bo še vedno ostalo 90 bolnikov, 120 jih je v poslojpu stare gluhošolnice, v novih prostorih pa 120.

BUKOVCI — V tem kraju v Slovenskih goricah so popolnoma obnovili šolo, ki je stara že sto let. Ob tej priliki so v šoli odprli zanimivo razstavo leposlovne in strokovne literature, katere avtorji so rojaki iz tega okoliša: Peter Dajko, Anton Kremp, Stanko Vraz, Radoslav Razlag, Karel Grosman, Anton Slodnjak in Ksaver Meško.

Praznik v Slovenski vasi

Slavnostni večer Društva Slovenska vasi

V soboto, 18. novembra so se rojaki zbrali v Hladnikovem domu za pogrnenimi mizami. Slovesni večer je obsegal trojni program: srebrni jubilej mašništva duhovnega vodje g. Janeza Petka, CM; dalje življenjski jubileji članov, ki so v tem letu dopolnili 50 ali 60 ali 70 ali 75 leto; tretja točka je bil slovesen sprejem v članstvo tiste mladine, ki je sedaj osemnajstletna.

Predsednik društva Stane Mehle je najprej pozdravil srebrnomašnika. Čestitkam je pridružil izraze hvaležnosti, saj je g. Petek skozi ves čas svojega bivanja v Slovenski vasi društveni in duhovni vodja in vnet sodelavec! Voščila za življenjski jubilej so bila naslovljena sledečim petdesetletnikom Jožetu Čampi, Tonetu Goršetu, ge. Milki Mikličevi, Martinu Mikliču in ge. Lojzki Rozmanovi; šestdesetletnikom Tinetu Groharju, Janezu Kocjančiču in Henriku Sosolu; sedemdesetletniku Francu Rotu in petdesetletnikom Antonu Drakslerju, Francu Grbcu in Lojzetu Macarolu. Osemnajstletnikom je bila izrečena dobrodošlica.

Srebrnomašnik je v svojem odgovoru poudaril, da društvo za skupnost veliko pomeni. Zastopnik mladine, predsednik FO je v nagovoru tudi čestital srebrnomašniku kot duhovnemu vodju mladine, osemnajstletnike pa je navduševal, naj pri društvu sedaj radi prevzemajo tudi dolžnosti.

Nato je mešani zbor pod vodstvom Ivana Meleta zapel štiri pesmi, Ivanka Drakslerjeva pa je povedala priložnostno deklamacijo in izročila slovenski šopek v imenu slovenske ljudske šole, nakar je otroški zbor pod vodstvom ge. Zdenke Janove zapel dve pesmi.

KRANJ — V mestni hiši je kranjsko numizmatično društvo pripravilo razstavo habsburških kovancev, ki so bili plačilno sredstvo na Slovenskem med leti 1520 do 1918. Razstavljalci so pripravili zanimive eksponate iz kovnice, ki so bile v Celovcu, št. Vidu ob Glini in Gradcu.

LJUBLJANA — Dr. Slavko Kremenšek je v založbi Mladinska knjiga izdal obširno monografsko študijo „Slovensko študentovsko gibanje 1919—1941“. Študija obsega 500 strani z mnogimi fotografskimi in faksimilnimi dokumenti in več kot 200 imen v kazalu. Knjiga se dotika študentovskega delovanja vseh političnih smeri med obema vojnama.

Umrlji so od 16. 10. do 25. 10. 1972:

LJUBLJANA — Ivan Brenc; Marija Berdnik, 85; Julijana Blaž roj. Paternoster; Franc Černe, plesk. mojst.; Draga Čuden r. Juvanc; Terezija Fuks r. Kulovec; Karolina Golob r. Jereb; Ana Hribar r. Mihelič; Zdenko Juhart, železn. (prom. nesreča); Frančiška Jarm; Terezija Korenčan r. Rožmanec; Viktor Kumer; Milka Kumar; Rado Lenard, 88; Metoda Likar r. Vrančič; Milan Melik; Stanislava Matjašič; Jospina Mervič; Angelca Maček; Jože Odar, up. krojač; Jakob Pivk; Viktor Pirjevec, žel. upok.; Kristijan Pandelj; Tine Robida, prof. zgodovinar; Draga Raulekar; Janez Smole; Ljudmila Šinkovec; Marija Vrhovec r. Sleavec, 74; Lojze Vrhovec; Roza Zgaga; Marija Zagar; Peter Zlogar.

RAZNI KRAJI — Franc Bohan, Celje; Jožeta Bozovičar, Zalec; Terezija Borštnar r. Zakrajšek, 82, Novo mesto; Janez Črnologar, žel. upok., 100, Škofljica; Elizabeta Črnko r. Velc, Sp. Pirniče; Marija Dervovšek r. Komar, Sevnica; Fani Debelak r. Cizej, Slovenj Gradec; Franjo Erjavec, Celje; Franc Fojkar, mizar, Škofja Loka; Jože Goršič, b. trgovec in gostilničar, Ponova vas; Edvard Gajšek, Celje; Marijan Grill, Sp. Hrušica; Karl Hutler, 78, Koje; France Klemenčič, Suhor; Jože Kraljič, Ig; Janez Kompare, 90, Kranj; Milica Kust r. Pistotnik, Dol pri Hrastniku; Mimica Krile, Mostec; Zdravko Klamše Nazarje; Maks Klanšar, Trbovlje; Marija Kompare r. Rekar, Kazlje; Franc Leskovšek, Kozje; Elza Lajovic r. Roglič, Litija; Mirko Lavrič, Trbovlje; Angela Mehak, r. Zidar, Metlika; Ela Napotnik, šoštanj; Miloš Lebič, 80, Brežice; Jakob Podboj, Postojna; Herman Potočnik, 45, Medvode; Franc Pokorn, Mlinše; Marta Potrpin r. Kovač, Hrastnik; Jože Privošnik, 75, Gorjane vas; Ivan Potekal, 81, Celje; Zora Pergar r. Košmerl, Radeče; Franc Purkart, Turjak; Terezija Rozman r. Šramelj, Boh. Bistrica; Kristina Šumka, Ljutomer; Zvonko Turkovič, Trbovlje; Ana Vrvščar, 84, Radovica pri Metliki; Jože Velkavrh, Tomčevo; Štefan Weiss, Črnomelj; Frančiška Zakrajšek r. Kušnar, Podtabor; Mihael Zrimšek, 71, Bizovik; dr. Zvonko Zemlič, veterinar in Majstrov borec, 88, Maribor.

Sedma obletnica Slovenskega doma v Berazategui

Letošnjo, sedmo obletnico blagoslovitve, je Slovenski dom v Berazategui proslavil pod geslom: Ti, ki iščeš srce, v Berazateguiju te čaka.

Res, tudi krasen sončni nedeljski dan je pripomogel, da je slavje poteklo v lepem in pristrnem vzdušju, na prijetnem vrtu berazateškega Slovenskega doma.

Slavnost se je dopoldne pričela s prižigom plamenice, ob kateri sta zavihrali argentinska in slovenska zastava, ob zvokih argentinske in slovenske narodne himne. Sv. mašo je daroval delegat slovenskih dušnih pastirjev v Argentini msgr. Anton Orehar, s čemer je bil dopoldanski del programa izžupan.

Sledilo je dobro in obilno kosilo v senci košatega drevja v prijetnem razgovoru med rojaki, ki so v vedno večjem številu prihajali na slovesnost.

Popoldanski program je začel Jože Korošec s pozdravom gostov, ki so medtem napolnili prostoren vrt. Ob tej priliki se je tudi zahvalil g. Lavrenčiču za podarjeno veliko „parillo“, ki je vzbujala radi svoje originalnosti posebno zanimanja med gosti. Nato je predal besedo predsedniku Doma Jožetu Vidmarju, ki je v svojem govoru med drugim poudaril, da si je slovenska skupnost v Berazategui zastavila „težak in odgovoren cilj skrbeti za ohranitev slovenske skupnosti med nami, vcepiti naši mladini duha slovenstva, krščanstva in poštenosti“, kar „vse ni lahko delo, posebno še v razmerah in okoliščinah, ki jih živimo, kjer vse okoliže nas in naše mladino navaja v nasprotno smer tega našega programa“.

Zatem je izjavil, da se je berazateška skupina Slovencev odločila, da bo zaradi njene maloštevilnosti najprimernejši način, deluje kot „prava slovenska in krščanska družina... Naša mladina se tako vzgaja v dvojni družini: v svojem rojstnem domu ob očetu in materi, v brati in sestrami, obenem pa tudi v družini skupnosti našega Slovenskega doma. Naš namen je vcepiti mladim globok družinski, slovenski in verski duh, da bodo, ko bodo vstopili v javno življenje, ponesli s seboj pojme o družini, o skupnosti in socialnosti.“

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebnostne novice

Krst. Krščena je bila Cynthia Helena Frontini, hči Albina in ge. Marte roj. Uršič. Botrovala sta gđ. Helena Medle in Karel Uršič. Krstil pa je g. dr. Alojzij Starc. Čestitamo.

Družinska sreča. V družini Janeza Čeča in njegove žene ge. Katice roj. Lah,

poslal g. Buhu 170.000 pesov, o. Koka-lju pa izročil 20.000; list Misijonski zavod je pomnožil število sodelavcev; glasba je dodatek k drugemu, važnejšemu programu (zlasti učenje jezikov in razgledovanje po svetu lepote). Največ gojencev se uči kitare, morda bomo prihodnje leto že zmogli zavodski ansambel; deški zbor bi imel premalo glasov, moški zbor pa je imel že par mesecev vaje in je upati, da prihodnje leto dozor. Zahvala Bogu za vse darove, našim misijonarjem za vso moralno in materialno oporo, vsem dobrotnikom zavoda ter staršem in prijateljem!

Sledile so sledeče točke: Tomaž Mavrič je zaigral Hellerjevo etudo; Lojze Urbanč je čestital Janezu Petku, ki je bil zavodov prvi prefekt, k srebrnemu jubileju mašništva; Andrej Jan je zaigral sonatino Friderka Kohlaui; Jaka Barle spregovoril o temi „Mi in moderna mladina“; Oskar Pregelj zaigral na harmoniko Straussov „Donavski valček“.

Za sklep prvega dela je še spregovoril prefekt misijonskega zavoda, g. Franc Sodja CM: Zavod ne želi, da bi iz njega izšli učeni avtomati, marveč značajno zreli krščanski možje. Gojenci naj v zavodu zoré v močne krščanske osebnosti. Mladina naj gre v iskanje novih potov zrela, možna spoznati svoj poklic in se mu trezno posvetiti. Zato hočemo duhovno močan zavod na višini. To pa zavisi od vodstva, staršev in gojencev. Zato pozdravljeni starši in fantje v želji, da bi naši upi ne bili prazni in trudi ne zastojni!

Drugi del programa je bila igra v treh dejanjih „Za velikim vzorom“ (Barago), ki jo je napisal Franc Kunstelj. Režiral je bivši gojencec Franc Stanovnik, pri sceni pa mu je pomagal Marjan Adamič. Igrali so gojenci iz osnovne šole in prve gimnazije.

Predsednik Jože Vidmar je tudi povedal, da se „mi starejši dobro počutimo med našo mladino, ona nas razume in niso nam tuji“. Zahvalil se je nato vsem odbornikom Doma za delo v preteklem letu, vsej slovenski srenji v Berazategui za sodelovanje in vsem gostom za obisk: „Vsem naj Bog obilno poplača, da bi nas ta duh družinske povezanosti spremljal vse življenje!“

Program, ki ga je vodil Jože Korošec, je nato obsegal štiri nastope. Vsem znani Oktet Ivana Cankarja pod vodstvom Jožeta Omahne je zapel narodno Kaj vpraša, v priredbi dirigenta zbora, v kateri je spet zadonel zvonki sopran solistke gđ. Nevenke Vidmar, zatem Franca Gerbiča Bučelo, nato pa je prleško Dere sem ja majhen bia, tudi v priredbi Jožeta Omahne. Ni treba ponavljati, da je bil oktet na višini in je zati žel obilen aplavz navdušene publike. Prav zabelelo nas je srce, ko je Jože Korošec povedal, da je bil to zadnji nastop tega okteta, ker odhajata dva pevca „vojake služiti“. Izrazil je upanje, ki ga vsi gojimo, da bomo oktet čez dobro leto spet imeli med nami. Vsa publika se je oktetu znova z burnim ploskanjem zahvalila za vse njegove prvovrstne nastope med nami in v argentinski javnosti, kamor je ponesel slavo slovenskega imena in lepoto slovenske pesmi.

Pod nadzorstvom gđ. Nevenke Vidmar so naši najmlajši, ki obiskujejo otroški vrtec v Domu, pokazali, kaj so se naučili o črkah a—e—i—o—u, skrbeči dve in tri letni hčerki pa sta nagradili občinstvo s svojim nad vse ljubkim prizorom.

Duet Rudija in Nevenke Vidmar je nato ob spremljavi s kitaro zapel dve pesmi, čemur je sledil nastop berazateških mladenk, ki so s košaricami cvetja v rokah zarajale pred gosti. Za konec rajanja so goste obsule s cvetjem.

Med veselimi odobranjem občinstva za lepo pripravljen in izveden program je Jože Korošec zaključil kulturni del popoldanskega programa, nakar so gostje še dolgo v večerne ure posedeli na vrtu doma in se nato poslavljali s sklepom: prihodnje leto na svidenje!

se je rodil sinček, ki bo pri krstu dobil ime Marko Aleksander. Srečnim staršem naše čestitke.

Poroka. V soboto, 18. novembra, sta se v cerkvi Marije Pomocnice v Do. Boso poročila gđ. Marjana Homovc in dr. Carlos Ferrero. Za priči so bili nevestini starši Franc in ga. Olga Hofovc, ženinu pa njegov oče dr. Nestor H. Ferrero in teta ga. Nélida B. de Fariás. Poročal je delegat msgr. Anton Orehar. Novoporočencema iskreno čestitamo.

CARAPACHAY

Prvi koncert zbora „Mladina“

V soboto, 18. novembra, je v dvorani Slovenskega doma v Carapachayu, doživel svojo krstno predstavo s samostojnim koncertom naš mladinski mešani zbor pevski zbor „Mladina“. 25 deklet in fantov (12 deklet in 13 fantov) je pod vodstvom g. Aleksandra Pirea pripravilo izbor 20 pesmi, 17 slovenskih in 3 v kasteljaščini. Vsak nov zbor si nehoče pridobi značilne navduševalne, mlade pesmi. V svetu na splošno in doma in Sloveniji so danes zelo priljubljene tako imenovane verske popevke ali pesmi s splošno človekoljubno vsebino, ki ima trojni namen: vzbuditi v mladini veselje do vselega petja, vzbuditi v mladih plemenite ideale (vere v Boga, svobode, človeške enakosti itd.) ter nagibati mladino, da po teh idealih tudi živi. Bog daj članom „Mladine“ in vsem mladim poslušalcem toliko moči, da bodo te ideale uresničili vsak v svojem vsakdanjem življenju!

Pred začetkom koncerta je g. Edi Škulj pozdravil navzoče in se zahvalil g. Pircu za njegovo ljubezen do petja med mladino — s tem opravlja veliko kulturno in vzgojno delo med mladino. Omenil je, da je zbor že prejšnja leta sodeloval pri raznih krajevnih ali skupnih prireditvah, a tokrat prvič nastopa s samostojnim koncertom. Fantom in dekletom je vtil navdušenja za petje, ko je dal močan poudarek napisu na ozadju odra: „V pesmi mladina živi!“ — V ospredju odra je bil grb carapachayske mladine in ob strani veliko srce v reliefu, pred katerim sta med koncertom sedela deklica in deček v slovenskih narodnih nošah.

Pred prvo pesmijo je zborov dirigent g. Pirc objasnjal, da „Mladina“ nima namena tekmovati z drugimi mladinskimi pevskimi zbori, ki so si s tekom let pridobili že bogato tehniko in umbranost. Poleg tega vsak zbor nujno označuje poseben način podajanja in že izbira pesmi (bolj veselih, raznoličenjskih, melanholičnih ipd.) določijo vsak zbor kot posebno novo enoto. Hoče pa ta zbor zbirati fante in dekleta v vselem, navduševalnem petju s pesmimi, ki so danes mladini všeč.

Koncert je imel dva dela.

Vsak teden ena

DEDIČ SEM

Alojzij Gradnik

Dedič sem: čutim očetov predrage darove, čutim njih breme in krvi nevidne ukaze, duša zreli mi njih mnogotere obraze, snove. temni se mi v nerazrešne povračajo

Čutim, da sem le koren, ki s korenomo se spleta, da sem v razrastih struj večnosti nova le žila: svoje tokove spet v druge bo žilje prelila, soke spojila in sile in kraje in leta.

Čutim, da ves sem povezan kot vozli so mreže, da sem sredina in novih zamotkov začetek, da sem prejel in da moram oddati imetek in da to breme vsak dan je vse težje in težje...

Pred dvajsetimi leti v "Svobodni Sloveniji"

20. novembra 1952. — št. 44.

VERA IN MLADINA V ZSSR

Na kongresu sovjetske komunistične stranke v Moskvi je vodja sovjetske komunistične mladine Mihajlov izjavil, da „je še danes ruska mladina pod verskim vplivom“. Poudaril je, da se bo Mladinska komunistična zveza še nadalje borila za popolno iztrebljenje „verske korupcije“ med rusko mladino in „čim prej odpravila take verske navade kakor sta zakon in krst“.

Ob zaključku kongresa je govoril tudi Stalin, ki je napovedal „zmagovito komunističnih strank v kapitalističnih državah“ in poudaril, da „komunistična stranka Rusije potrebuje pomoč delavcev, kmetov in komunističnih strank v drugih državah, kakor delavci, kmetje in komunistične stranke v drugih državah potrebujejo pomoč ruske komunistične partije. Ne sme pa naša stranka nikdar prenehati podpirati komunističnih strank v drugih državah v njihovem boju za osvoboditev narodov izpod kapitalizma in za ohranitev miru. Kakor je znano, je to ravno njihova borba, ki jo bijejo. V preteklosti se je buržoazija smatrala za voditeljce narodov, danes pa buržoazija prodaja pravice in neodvisnost narodov za peščico dolarjev.“

Kongres je izvolil doslej najštevilnejši Centralni komite ruske KP — 125 stalnih članov in 100 začasnih, vse pod predsedstvom Stalina. Iz naslova stranke so izločili pridevnik „boljševiška“.

V prvem delu smo slišali: Plamen vere (Matija Tomc), Ave Mariapoli (Complèss Gen), Pesem vesela (Canzoni — Gačnik), Kako sem vesel (Complèss Gen), Canción mixteca, Tres de oros, Adiós pampa mia (Marianito Mores), V domači dolini, Ti domača hiša, Zvon, Visoko nad oblaki. V drugem delu pa: Naj čuje zemlja in nebo (Primorska); Rož, Podjuna, Zila; Tam na vrtni gredi (Pavle Kernjak), Slovenska pesem (Stanko Premrl), Pesem edinosti (Franc Cerar), Pesem sužnjev (iz Verdijeve opere Nabucco), Svetniki vsi (Črnska duhovna), John Brown (Črnska duhovna) in Pesem slovesa. Vse pesmi je spremljal na harmoniko Janez Žnidar (razen 4 slovenskih narodnih).

Udeležba je bila lepa, saj je bila domova dvorana popolnoma zasedena. Tako kot so pevci sami navdušeni med petjem in po uspelem koncertu, tako se to razpoloženje preljuje tudi med poslušalce. Izraz zadovoljstva je ploskanje, a globlji sad ostane v srcih pevcev, njihovih družin in rojakov. Posebno te vrste pesmi kot smo jih v soboto slišali imajo posebej ta namen, kot je bilo zgoraj rečeno, da s svojo vsebino, s sedilom plemenitijo skupino, ki jih poje in tiste, ki poslušajo oznanilo vere, človeške spoštovanja, svobode, enakosti, ljubezni, edinosti. Naj bo volja do takšnega petja tako močna v g. dirigenta in v dekletih ter fantih, da bi mogli te ideale uveljaviti v vsakršnem okolju, v katerem jim bo v življenju namenjeno živeti! Hvaležni smo vam za vaje, posebej za koncert! Vztrajajte pri vašem plemenitem delu. Imeli boste srečne spomine na skupaj prepeti čas, saj — v pesmi mladina živi!

MENDOZA

Materinski dan — 22. oktobra 1972

Naši mali so pod okriljem Slovenskega šolskega tečaja sv. Cirila in Metoda in pod vodstvom učiteljice gđ. Lenčke Požnar in Anice Grintal ter prof. Božidarja Bajuka počastili svoje mame na prisični proslavi v dvorani Slovenskega doma.

(Nadaljevanje na 6. str.)

V nedeljo, 26. novembra, ob 17 v Slovenski hiši

Proslava Kristusa Kralja

- praznična sv. maša,
- proslava z govornoma g. Rudolfa Smersuja in g. Milana Magistra ter recitacijski prizor deklet in fantov v izvedbi g. Stanka Jerebiča.

Slovinci v Argentini

(Nadaljevanje s 5. str.)

Vsi njihovi nastopi z deklamacijami, recitacijami, petjem in prizorčki so bili povezani v prisrčen šopek, nabran iz naše lepe slovenske besede in mehke melodije.

Z živahnim doživljanjem so odpeli vrsto otroških pesmic in z njimi ogreli srca vsem navzočim, mamicama pa otajali srce in orosili oči, ko so odpeli zadnjo kitičo pesmi „Sprejmi čestitke od nas“ z besedami: Rožic nabrali smo ti, v šopke zvezali jih vsi. Sprejmi te rožice, mamica; sprejmi te rožice od nas! — in se z odra spustili v dvorano vsak k svoji mamici s šopkom rožic, v katerega je pa bil vpleten tudi duhovni šopek molitvic in žrtvic, nabran z vso verno in v vsej skrivnosti v teku prejšnjih tednov.

Splošno je po predstavi vladalo med udeleženci mnenje, da tako lepo in čisto in pravilno, pa brez težkoč v izgovarjavi naši mali še doslej niso nastopili. Priznanje našemu učiteljskemu zboru in pa zahvala Bogu za blagoslov in milost, s katero plačuje ta trud!

Po nastopih so bile mamice postrežene s sladkimi prigrizkom in čajem, kar jim je pripravil šolski odbor z učiteljskim zborom. Seveda je smel na ta dan seči tudi očka, če se mu je zahotelo!

SAN MARTIN

Predavanje dr. Rudolfa Hanželiča na rediteljskem sestanku dne 18. novembra je bil za starše sammartinskega področja izreden dogodek. Predavatelj je navzočim številnim materam in očetom na jasn način prikazal sliko otrokovega razvoja od rojstva naprej v posameznih otroških obdobjih. Pokazal je tudi na številnih zgledih, kakšni naj bodo vzgojni ukrepi staršev v tem razvoju. Zlasti je poudaril pomen veselja in ljubezni za otrokov razvoj ter pomen zaposlitve otrok doma, da se tako navežejo na družino in ne iščejo veselja in zaposlitve izven doma. Posebej je poudaril važnost vzgoje v otrokovi pubertetni dobi. — Navzoči, ki so z velikim zanimanjem sledili tem izvajanjem, so predavatelju ob sklepu predavanja nagradili s krepkim ploskanjem v hvaležno priznanje za obilico dragocennih napotkov za vzgojo svojih otrok. — Predsednik šolskega odbora g. Vladimir Voršič se je predavatelju toplo zahvalil za tehtne besede.

Skiopitično predavanje o lepotah Slovenije ge. Marije Zorec Sušnikove in prof. Francija Sušnika je bilo v nedeljo, 19. novembra, v prostorih Slovenskega doma ob lepi udeležbi rojakov. Predavatelj sta pokazala mnogo lepih barvnih slik iz vseh delov Slovenije, ki sta je v letošnjem letu prehodila in prevzela. Starejši rojaki so ob teh slikah

obujali spomine na domovino, mlajši pa so glasno izražali svoje mnenje, kako lepa je Slovenija. — Po končanem prikazu se je predavatelja lepo zahvalil kulturni referent g. Stanko Oberžan.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Seja upravnega sveta Zedinjene Slovenije bo 24. novembra v Slovenski hiši. Učiteljska seja ŠOZS bo 29. novembra ob 20. Vsi učitelji lepo vabljeno!

Kolonija. Ta teden je še čas za prijavo za šolsko kolonijo v Córdoba. Šolski kolonije znašajo 22.500 pesov zaradi podražitve vožnje.

Svet. 7. decembra bo medorganizacijski svet ob 20 v Slovenski hiši.

XII. kulturni večer SKA bo v soboto, 2. decembra, ob 8 zvečer v mali dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu. In sicer bo razstava najnovejših del akad. slikarice Bare Remec pod naslovom Argentinski sever in jug, indijanski motivi iz Tilcare in iz Neuquena. Razstava bo odprta ves teden od 6 do 8 zvečer. Zaključek bo v nedeljo, 10. dec., ob 12.

Za dobro voljo

NAJPREJ SORODNIKI

Eno izmed ljubljanskih premestij, pa ne povem katero. Okolje skorajda vaško.

Sami oni gospod župnik jo mahnejo na špincir in — glej ga šmenta! — tam v jarku ob železniški progi leži povožen osel, ka-li?

Res, leži. Oče župnik pa naravnost na policijo.

„Takole je, gospod komandir. Osel leži za progo, odstraniti ga bo treba.“ „Pokopljite ga. Ali ga boste cerkveno?“ so se pošalili z župnikom. Ta pa jim ni ostal dolžan.

„Še ne vem,“ je odvrnil, „to bodo odločili drugi. Jaz sem le obvestil sorodnike.“

(P. S.: Dogodek je resničen.)

ZA BOŽIČ

Kupujte samo SLOVENSKE BOŽIČNE KARTICE

Izdala jih je v prekrasnih odtisih z reliefov naših umetnikov Milana Volovška in Franceta Ahčina ZVEZA SLOVENSkih MATER IN ŽENA. Čisti dobiček je namenjen potrebnim rojakom. Cene izredno zmerne.

Dobite jih v Dušnopastirski pisarni, ter pri odbornicah po Domovih.

OBVESTILA

ČETRTEK, 23. novembra 1972:

V Slovenski hiši ob 16.30 zanimivo predavanje Pavla Fajdige o prihodnjih argentinskih volitvah na sestanku Zvezne žena in mater.

SOBOTA, 25. novembra 1972:

Koncert v Slovenskem domu v San Martinu ob 19.30.

NEDELJA, 26. novembra 1972:

Nedelja Kristusa Kralja. Proslava praznika in spomin slovenskih katoliških shodov.

V Našem domu v San Justu 4. veletombola. Začetek ob 17.

NEDELJA, 3. decembra 1972:

Prvo sveto obhajilo slovenskih otrok ob 9.30 v Slovenski hiši.

Dan Slovenske vasi ob 20-letnici društvenega delovanja.

V Zavetišču škofa Rožmana ob 11 sv. maša, nato skupno kosilo in Miklavžev štant.

V Carapachayu zaključna šolska prireditve ob 18. Potem prihod sv. Miklavža. (Njegov tajnik uraduje v Domu od treh popoldne.)

ŠPORT

Andrej Grohar je v kategoriji mladincev prejšnjo nedeljo, 19. t. m., na lahkotletskem turnirju „Alberto Triulzi“ postavil nov metropolitanski rekord v skoku s palico. S skokom 322 cm je za en centimeter izboljšal rekord J. Urvola iz leta 1966. Njegov rezultat je po mnenju športnih strokovnjakov najboljši dosežek na tem turnirju.

Slovenska šahovska reprezentanca je v Pragi igrala neodločeno 10:10 z reprezentanco „B“ ČSSR, ki pa je bila zelo močna, saj so v njej nastopili kar štiri olimpijci, ki so na skopski olimpijadi zasedli peto mesto. Slovensko reprezentanco so sestavljali Parma, Puc, Musil, Z. Kržišnik, Bajec, Barle, Kernar, Halik in članici Praznikova in Ukmarjeva.

Po dvoboju v Pragi je reprezentanca igrala še v Moravski Ostravi ter zmagala z 8,5:7,5. Ker so morali štiri igralci domov, sta tam igrala vodja potovanja velemojster Vasja Pirc in kapetan ekipe mojster Preinfalk.

Statistiki so imeli po olimpijskih igrah kar veliko dela. Poleg številnih svetovnih in olimpijskih rekordov so izračunali, da je bilo postavljenih kar 313 državnih rekordov samo v plavanju iz 36 držav. Na prvem mestu z novimi rekordi v plavanju je NDR s 35, slede ZDA s 29, ZRN s 24, Avstralija in Kanada po 20, Švedska 19, Madžarska 17, Japonska in Anglija po 15, Sovjetska zveza pa 14. Za Jugoslavijo je postavil edina dva rekorda Nenad Miloš na 100 in 200 m hrbtno.

Slovenski pevski zbor Gallus poje v nedeljo, 26. t. m., ob 9.30 pri sv. maši v Canalu 11.

Zveza slovenskih mater in žena prosi slovenske družine, naj si rezervirajo nedeljo, 17. decembra, za obisk v Lanusu, kjer nam za ta dan pripravljajo pravo slovensko božično vzdušje. Vabljeni družine z otroki Ostajajmo zvesti svojim tradicijam!

Zveza slovenskih mater in žena naproša vse gospe in dekleta, naj se v pomoč potrebnim zavzamejo za prodajo izvornih slovenskih božičnih kartic. Naročite in prevzimate jih lahko pri gospe odbornicah, po Domovih in v Dušnopastirski pisarni. Cene izredno ugodne.

Šola F. Balantiča v San Justu

Sobota, 2. decembra ob 10:
ZAKLJUČEK ŠOLSKEGA LETA

Nedelja, 3. decembra ob 18:

Pravilna igra v treh dejanjih

Od pastirja do cesarja

Lepo vabljeno!

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público
Cangallo 1642 Buenos Aires
Pta. baja, ofic. 2
T. E. 35-8827

UNIV. PROF.

DR. JUAN BLAZNIK

Zahtevajte določitev ure na telefonu 49-5855
C. José E. Uriburu 285, Cap. Fed

Špecialist za ortopedijo in travmatologijo

Ordinira v torek, četrtek in soboto od 17 do 20

Spet gradimo! — Pridite pogledat!

V nedeljo, 3. decembra, prirejamo

PRIJATELJSKI SESTANEK V ZAVETIŠČU DR. GREGORIJA ROŽMANA

Pričeli bomo ob 11 s sv. mašo za pokojna člana Musarja in Verčona. Po maši je kosilo, Zveza slovenskih mater in žena bo pa postavila svoj že tradicionalni Miklavžev štant. Vabljeno vsi, ki čutite potrebo te ustanove.

SLOVENSKI DOM V SAN MARTINU

naznanja naslednje svoje prireditve:

- sobota, 25. novembra: ob 19.30 pevski koncert;
- sobota, 2. decembra: sklep šole in miklavževanje;
- sobota, 23. decembra: božičnica;
- nedelja, 24. decembra: redni občni zbor;
- nedelja, 31. decembra: silvestrovanje v Planiko.

Potujete v RIM — Italijo?

Ne pozabite obiskati slovenskih hotelov.

Hotel BLED in Hotel DANIELA

00185 - ROMA tel. 777102-7579941
Via S. Croce in Gerusalemme, 40

00185 - ROMA - Via Luzzatti, 31
tel. 750587 - 771051

Lastnik: VINKO LEVSTIK

Zmogljivost 85 sob, 150 ležišč. Vse sobe s privatno kopalnico, telefonom, radiofonodifuzijo, klimatskimi napravami. Nova slovenska restavracija. Osebe pretežno slovenske. Počutili se boste kot doma. — Dobrodošli!

Kreditna zadruga „S. L. O. G. A.“ z o. z.

KINTA SLOGA — SEZONA 1972/73
od 26. 11. 1972 do 18. 3. 1973

Vstopnina: Ob nedeljah, sobotah in praznikih \$ 6.—
Ob delavnikih \$ 4.—, sezonska vstopnica \$ 60.—
Otroci članov do izpolnjenega 14. leta zascenj.
Mladina od 15. do izpolnjenega 18. leta polovična.

Kinta bo odprta vse dni v tednu od 9 do 21, razen ob petkih, ko bo zaprta zavoljo čiščenja.

Vstop na kinto je dovoljen SAMO članom Kreditne zadruge „S. L. O. G. A.“ z o. z. in njihovim družinam s posebno izkaznico, katero dvignite v združni pisarni ali pri vstopu na kinto za \$ 2.—. Prosimo, da to upoštevate in ne vabite na kinto ljudi, ki niso člani zadruge.

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare

Director: Tone Mizerit

Redacción y Administración:

T. E. 69-9503

Argentina

Uredniški odbor:

Miloš Stare, Pavel Fajdiga,
dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj
in Tone Mizerit

Correo
Argentina
Central (B)

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual N° 1.149.713

Naročnina Svob. Slovenije za leto 1972: za Argentino \$ 5.500.— Pri pošiljanju po pošti \$ 5.700.— — ZDA in Kanada 13 USA dolarjev; za Evropo pa 15 USA dolarjev za pošiljanje z avionsko pošto. — Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 9 USA dol.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 33-7213

SLOV. PRISTAVA V CASTELARJU

Sobota, 2. decembra ob 20.30

PRIJATELJSKA VEČERJA

združena s prihodom sv. Miklavža in z obdaritvijo vseh udeležencev;

nedelja, 3. decembra ob 17

ZAKLJUČEK ŠOLE

na Pristavi in zvečer prihod sv. Miklavža za otroke.

nedelja, 17. decembra ob 19:

KONCERT

Slovenskih mladenk iz Castelarja.
Lepo vabljeno!

4. veletombola v Našem domu v San Justu

Za lanskoletno tombolo dobitkov nismo objavili. Tudi letos jih še nismo. Vsakdo pa bo osupnil, ko bo zvedel za njih mikavnost in vrednost, ki se suče blizu dveh milijonov pesov.

Začetek ob 17 ob vsakem vremenu.

Tablice po dva nova pesa.

VELIKA IZBIRA NAJBOLJŠEGA POHIŠTVA

MUEBLES

LUKY

Ruta 205

Frente Estación EZEIZA
T. E. 295 - 1197

Podružnice

Avda. 25 de Mayo 136
CALOS SPEGAZZINI

Almafuerte 3230
SAN JUSTO

Električni aparati

Volvo — Yelmo

Izključni zastopnik: Hitachi — National — Crown — Ranser — Panoramic — Aurora — Saccol — Columbia
Westinghouse — Godeco — Tonomac — Gamuza — Olivetti — Kenia — Champion — Marshall.